

Ljudska PRAVICA

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

Leto XII. — Štev. 9. — Ljubljana, četrtek, 11. januarja 1951

Izhaja vsak dan razen ob petkih

Mesečna naročnina din 50.—

Cena din 2.—

ODGOVORI MARŠALA TITA NA VPRAŠANJA DOPISNIKA AGENCIJE UNITED PRESS

Beograd, 9. januarja (Tanjug). — Maršal Tito je imel dne 6. t. m. naslednji intervju z Edvardom Corryjem, dopisnikom United Pressa:

Vprašanje: Ali bi Maršal želel dati svoje mnenje o možnostih v sedanjem obdobju za ohranitev miru?

Odgovor: Mislim, da se vedno možnosti, posebno kjer gre za to, da bi se človeštvo izognilo še večji nesreči, kot je bila druga svetovna vojna. To je tako velikansko vprašanje za usodo človeštva, da ni človeka, ki tega ne bi želel in ki se ne bi bal vojne spopada, razen ljudi, ki špekulirajo, da bi pri sedanjem položaju dosegli smotre na cenen način. Treba je žrtvovati in storiti vse za ohranitev miru, a tem pa ne mislim, da bi bilo treba žrtvovati koristi malih narodov zato, da bi se dosegel začasni mir, marveč je treba žrtvovati nekatere zahteve velikih sil.

Vprašanje: Ali bi hotel dati Maršal svoje mnenje o tem, če podpira predlog za sklicanje sestanka med zahodnimi voditelji in Rusi v tem času, da bi pretresli vsa obstoječa nesoglasja, da bi ohranili svetovni mir?

Odgovor: Moje mnenje je, da bi moralo priti do takega sestanka, ker je treba storiti vse, da se obrani mir.

Vprašanje: Ali bi morali biti mali narodi obveščeni o poteku razgovorov?

Odgovor: Da.

Vprašanje: Ali je Maršal prepričan, da je iskrenost na strani Sovjetske zveze, kadar govori o svojih upanjih za mir, ali pa je vztrajanje na tem, da bi se pogajali samo o Nemčiji, zviščen poskus?

Odgovor: Teško je odgovoriti na to vprašanje, ker ni mogoče reči, da nekdo ne želi miru vendar pa je vprašanje, v kakšnih pogojih. Kar pomeni za nekoga mir, lahko za drugega ni mir, je izguba neodvisnosti.

Vprašanje: Ali misli Maršal, da je vojna neogibna?

Odgovor: Po preizkušnjah, skozi katere so šli ljudje po minuli vojni, ne smemo izgubiti upanja v to, da je mogoče preprečiti vojno. Vedno je možno, da se ohrani mir. Položaj pa je kritičen.

Vprašanje: V skupščini je Maršal dejal, da je v Bolgariji, na Madžarskem in v Romuniji najmanj 660.000 vojakov. Ali misli Maršal, da je verjetno, da bodo te čete uporabljali proti Jugoslaviji v bližnji bodočnosti?

Odgovor: Ne bi mogel reči, da bodo zagotovo uporabljene proti Jugoslaviji, ker bi to pomenilo trditvi nekaj, za kar človek ne more biti stoo odstotno gotov. Dejstvo pa je, da so te čete predvsem usmerjene proti Jugoslaviji. Sedajni položaj, odnos teh držav do nas, njihova propaganda in izzivanja pa nas prepričujejo, da ne moremo z zaupanjem gledati v njihove namene. To pomeni povečano nevarnost za nas.

Vprašanje: Pretekli mesec je izjavila Albanija silovito propagando proti dozdavnim pripravam, ki jih dela Jugoslavija za invazijo v Albanijo. Ali Maršal misli, da so kakšni posebni vzroki za to povečano propagando, ki odmeva skozi informbirojski svet?

Odgovor: Razširjajo sistematično propagando, pa ne samo s strani Albanije (n. pr. madžarske note o domnevni preletavanju, bolgarske note itd.), da bi naslikali Jugoslavijo kot grozečega napadalca, nevarnega za svetovni mir, da bi omajali zaupanje vanjo in da bi jo jutri v primeru morebitnega poskusa po ureditvi napadalnih namenov lahko predčili kot državo, ki za zasluzi ter s tem opravili svoje korake. Propaganda Albanije je samo del splošnega načrta povečane propagande in nam ukazuje, da moramo biti previdni.

Vprašanje: Noben jugoslovanski funkcionar ni nikdar dal javno podatkov o velikosti jugoslovanske armade. Da bi se razklopila mnoga različna stališča, ali bi mogel Maršal dati podatke o približni moči jugoslovanske armade in povedati, kakšne sile bi lahko Jugoslavija sprožila v primeru potrebe?

Odgovor: Tega ne bi mogel reči iz osnovnega razloga zato, da ne bi bili naši morebitni nasprotniki obveščeni. Moram reči, da sem sploh presenečen, na kakšen način se na primer navajajo podatki o operacijah na Koreji. To je v vojni največja usluga nasprotniku. Kar se tiče Jugoslavije, lahko rečem, da številke, navedene v parlamentu, ali celo še večje, ne pomenijo posebne nevarnosti. Številka ni bistvena. Ni težko uganiti, koliko lahko neka država v primeru vojne mobilizira vojske. To je precej lahko, toda to ni vse, kajti semkaj sodi tudi vprašanje oborožitve in opreme.

Vprašanje: Maršalu je bilo mnogokrat stavljeno vprašanje o njegovem mnenju o atlantskem paktu. Ali bi Maršal želel komentirati nedavne dogodke, zlasti vprašanje prihoda generala Eisenhowerja v Evropo?

Odgovor: Tega ne bi rad komentiral kakor tudi ne vprašanja

Eisenhowerjevega prihoda, saj bi to lahko na različne načine izkoristili. Rad bi poudaril, da o mnogih stvareh ne govorimo prav zato, da ne bi nudili povoda za spopad, čeprav je mnogo stvari, o katerih bi lahko povedali svoje mnenje.

Vprašanje: Ali bi Maršal želel kaj povedati o obrambnih potrebah Jugoslavije in njenih možnostih, da poveča svojo oboroženo silo iz zunanjih virov?

Odgovor: Tu ne bi mogel ničesar dodati sistemu, kar sem povedal v ekspezeju v skupščini. Imamo potrebe, toda nismo še ničesar zahtevali od zunaj, in sicer največ zaradi tega, da ne bi dali gradiva sovražni propagandi. Proizvajamo z lastnimi silami vse, kar je mogoče, toda zaradi obrambe naše države, ne pa iz kakih drugih namenov. Temu vprašanju smo začeli posvečati večjo pozornost od tistega trenutka ko smo se prepričali, da obstoji nevarnost za našo neodvisnost s strani ZSSR in vzhodnih držav.

Vprašanje: Ali Jugoslavija zasleduje strateški razvoj dogodkov na Koreji (uporaba orožja in opreme) za izobrazbo lastne vojske?

Odgovor: Ne, Jugoslavija, marveč vojaški voditelji. Saj to je delo vojaških voditeljev, da si iz vsake vojne pridobe izkušnje, ki jim lahko koristijo za izpolnjevanje.

Vprašanje: Ali je Maršal izrekel svoja naziranja s tem v zvezi?

Odgovor: Zase lahko rečem, da so izkušnje s Koreje samo potrdile našo taktiko in strategijo. Predvsem je dejstvo, da ljudje odločajo vojno. Vsekakor brez tehnike ne gre, toda samo tehnična sposobnost še ni dovolj. Dejstvo je, da je mogoče tudi proti največji tehniki najti taktiko, ki lahko nadomesti tehnično premoč. Ne glede na to, kako je nastala, ima korejska vojna en pomen za Korejce in Kitajce, drugega pa za čete OZN. Za Korejce je prihod čit OZN invazija. Celo dokler je prodiral, je imel Mac Arthur stalno gverilske operacije v zaledju. Sedaj, ko prodirajo Korejci in Kitajci, imajo le-ti čisto zaledje.

Vprašanje: Jugoslovansko časopisje je pred kratkim več ali manj omenjalo, da vlada podpira vključitev Zahodne Nemčije v atlantsko armado. Ali je to vedno naziranje?

Odgovor: Ne, to ni stališče jugoslovanske vlade. Za rešitev vprašanja Nemčije je treba doseči sporazum zaveznikov. Ne bi smeli iti po poti ustvarjanja vzhodnonemške in zahodnonemške vojske. To bi pomenilo oddaljenje od rešitve, to bi pomenilo, da se da to vprašanje rešiti samo z orožjem. To ni pravilno niti ni čas, da bi mislili samo na tako rešitev.

Vprašanje: Poročila in časopisje iz Aten govore o tem, da je novi jugoslovanski poslanik g. Jovanović govoril o funkcionarji grške vlade o vprašanih skupne obrambe, kakor tudi o vprašanih železniških prog, poštne in brzojavne službe. V kakšnem smislu?

Odgovor: Ne vem, če je govoril o skupni obrambi. Gre za dobre odnose med Grčijo in Jugoslavijo, da bi laže ohranili mir v tem delu Evrope in Balkana. Tu ne gre za načrtno skupno obrambo. Sporazum o normalnih odnosih bo prispeval h krepitvi ene in druge države, s tem pa tudi k ohranitvi miru v tem delu Evrope. Ne glede na podrobnosti je za primer morebitne napadalnosti za Jugoslavijo zelo koristno, če obstoje normalni odnosi. Prav isto velja pa tudi za Grčijo, če bi bila napadena. Vzpostavitev železniške proge Beograd—Solun je važna tako v gospodarskem kakor tudi v strateškem pogledu.

Vprašanje: Ali se Maršal strinja z glediščem, ki ga navaja publikacija »Mednarodna politika«, katero izdajajo jugoslovanski časnikarji, da je namreč kitajska vojaška sila prišla zamenjat sovjetsko na Koreji kot rezultat njenega napada na sile Združenih narodov? Ali bi Maršal želel govoriti o svojih pogledih na sovjetsko-kitajske odnose in njihov možni razvoj?

Odgovor: Ne bi želel govoriti o tem, ker to ne bi bil rezultat dobrega poznanja stvari. To bi bila ugibanja.

Vprašanje: Ali Maršal misli, da je Kitajska velesila in da se bodo odnosi med njo in ZSSR razvijali kot med dvema velesilama?

Odgovor: Strinjamo se s tem, da je Kitajska velesila. Ne bi pa mogel reči, ali bo Sovjetska zveza ravnala z njo vedno in v vsakem pogledu kot z velesilo.

Vprašanje: Kako bi se po Maršalovem mnenju lahko vzpostavil mir na Daljnem vzhodu in s kakšnimi posebnimi ukrepi?

Odgovor: Na to je težko odgovoriti. Menim, da je stvar v Koreji brezupna Bolje bi bilo, da bi se čete Združenih narodov umaknile, ker iz

tega položaja ni izhoda. Tam samo izgubljajo vojake in bi se lahko zapletli v dolgotrajen spopad, kljub temu bi se jim pa lahko dogodilo, da bi morali oditi. Združeni narodi, pa tudi ZDA, ne bi z odhodom izgubili prav nič ugleda. Položaj je popolnoma nov odkar se je vpletla Kitajska in torej ne gre več za ugled. Znano je, kakšne rezerve in zemljepisni položaj imajo Kitajci in kdo vse stoji za tem, prav tako pa tudi, s kakšnimi silami razpolagajo čete Združenih narodov. Kakšen globlji zaplet v tem delu bi lahko samo ogrozil mir v kakem drugem delu sveta. Tu ne mislim na mir po vsej sili. Če bi videl vsaj najmanjšo možnost, da se tam lahko nekaj stori, ne bi tega rekel. Te možnosti pa ni. S strateškega gledišča pa Koreja ne pomeni glavne točke miru ali svetovne vojne. Popolnoma drugače bi bilo v Evropi. Kjer koli bi vzplamtel spopad, bi izbruhnil splošni požar.

Vprašanje: Ali je Maršal mnenja, da je do sedaj dobljena pomoč dovolj velika, da omogoči Jugoslaviji prebroditi zimo, in da bo želeda dovolj močna za bližajočo se kritično pomlad?

Odgovor: Pomoč, ki je predvidena, nas bo izvelika iz krize na pomlad in nam bo omogočila, da glede prehrane zadržimo vse gospodarsko leto.

Vprašanje: Kako je z jugoslovanskimi potrebami po surovinah?

Odgovor: Naše potrebe po surovinah so precej velike. To je eno izmed najtežjih vprašanj. Rešujemo ga s posojili in drugimi krediti.

Vprašanje: Ali je Maršal zadovoljen z načinom, kako tebe pogajanja s svetovno banko? Ali je Jugoslavija pripravljena sprejeti predlog banke, da bi bila neke vrste »Clearing House« za vsa vprašanja jugoslovanske plačilne bilance?

Odgovor: Ne bi mogel reči, da sem s pogajanjmi zadovoljen, ker se zavlačujejo in trajajo še skoraj dve leti. To sem rekel tudi njim.

Vprašanje: Ali je banka zahtevala zase neko vrsto veta glede posojil, ki jih Jugoslavija najema v tujini?

Odgovor: Takšne zahteve banka ni postavila. Zahtevala je, naj bi bila glavni preskrbovalec sredstev. Ne zahteva zase veta, to pa še tem bolj, ker posojila, ki nam jih je pripravljena dati, ne zadovoljujejo naših potreb. To vprašanje se sploh ne zastavlja, ker mi sploh ne bi zahtevali posojil, ki bi bila iznad naših obplačilnih možnosti. Prav nasprotno, banka nam je celo olajšala, da dobimo lahko določene kredite tudi v evropskih državah.

Vprašanje: Zakaj so ta pogajanja tako dolgo trajala?

Odgovor: Vseh vzrokov tudi jaz ne morem videti. Teško je odgovoriti na to, res pa je, da so bili s namo zelo previdni, medtem ko so druge države zelo lahko dobile posojila. Vzrok je tudi naš socialistični sistem.

Vprašanje: Bilo je mnogo neodgovornih trditve, da se Jugoslavija prodaja za dolarje in da sedaj izdaja socializem itd. in da nastopa nova doba »Nepac«, v kateri bodo mnoga podjetja vrnjena privatnemu sektorju.

Odgovor: To je bedasta propaganda. Vsa pametna človek ve, da socializem ni blago za prodajo. Niti jaz, niti nihče drugi ne bi mogel tega storiti. To so zlobna obrekovanja in smo mi stalno dokazovali, da to ni resnica in se nam je sedaj že zagabilo. Mi gremo svojo posebno pot v notranjem razvoju. Razen tega smo ponovno izjavili, da je mogoče gospodarsko, kulturno, pa celo tudi politično sodelovanje med socialističnimi in kapitalističnimi državami. Praksa je pokazala, da je to točno.

Vprašanje: Reklj so mi, da se vrše poizkusi, da bi se poglobilo tekmovanje med državnim in privatnim sektorjem, da bi se dosegla večja proizvodnja.

Odgovor: Za to so možnosti v obrtništvu in kmetijstvu, kjer sta privatni in združeni sektor. Tekmovanje obstoji in se bo okrepilo, ako bi se pokazalo, da je združeno obdelovanje zemlje boljše od privatnega individualnega načina.

Vprašanje: Ali se morajo kmalu pričakovati nove amnestije političnih zapornikov?

Odgovor: Mi smo objavili sedaj veliko amnestijo, ki je zajela 11.000 oseb. Razen tega prihajajo vsak dan prošnje za skrajšanje kazni in se te rešujejo individualno.

Vprašanje: Govorijo se o možnosti izpustitve Dragoljuba Jovanovića in Lazarja Markovića.

Odgovor: To ni izključeno, vendar se bo tudi to reševalo individualno in tu ni potrebna velika amnestija. Osnovno je, da se bo to zgodilo tedaj, kadar bo primeru. To velja tudi za Stepinca.

Vprašanje: Ali je Vatikan kaj odgovoril na Maršalov razgovor s Sulzbergerjem?

IZ DANASNJE STEVILKE:

Odgovori maršala Tita na vprašanja dopisnika agencije United Press O nekaterih vprašanih partijskega dela z mladino — Zunanja politika Koordinacijski odbori socialnega zavarovanja imajo važne naloge v borbi za varčevanje

Le z dosledno izterjavo zaostankov bo preskrba v prihodnje redna Velik delež protituberkuloznih dispanzerjev v boju proti tuberkulozi — Šah — Fizkultura — Dopisi

Odgovor: Ne, odgovora ni bilo. Toda v zvezi z razgovorom in tolmačenjem razgovora, da bo Stepinac izpušten, ako pojde v inozemstvo, se je pojavilo nezadovoljstvo med pravoslavnim prebivalstvom, ker ga imajo za vojnega zločince. Za takega ga imajo in tega ni mogoče popraviti. Razpoloženje pravoslavne prebivalstva moramo upoštevati.

Vprašanje: Kako pa se more to polem rešiti?

Odgovor: Vsako slabljenje notranje enotnosti bi bilo silno škodljivo. Ko to ne bo več predstavljalo problema, se bomo mogli lotiti reševanja tega vprašanja. Na svetu so bili primeri, da so tudi nedolžni ljudje v interesu države sedeli v zaporu in izgubili celo življenje. Tu gre za vojnega zločince — kajti ne sme se prezevati, da so mnogi duhovniki bili v ustaških enotah in sodelovali pri prelivanju krvi in nasilnem krščenju pravoslavljanih, — tudi on je moralno odgovoren za te zločine. Mi se ne bojimo Stepinca, kajti on ne predstavlja za nas nobene nevarnosti, vendar moramo to upoštevati.

Vprašanje: Informburo mnogo govori o moči podtalnega gibanja v Jugoslaviji. Ali bi Maršal želel navesti točno število oseb, ki so jih oblasti zaprle zaradi njihove direktne aktivnosti v prid Informburoja?

Odgovor: Točne številke zaprtih ne bi mogel navesti, ker se vsak dan izpuščajo. Zapiranje ni trajno. Kadar ljudje uvidijo, da so napravili neumnost, jih izpustimo. Toda številka nikdar ne presega 3000. Samo enkrat je bilo okoli 4000 zaprtih, toda tedaj smo to število takoj zmanjšali. Številke, ki jih navaja Informburo, so navadna izmišljotina in bedarija.

Vprašanje: KPJ v mnogočem govori o VKP(b), kakor so govorili i trockisti, pa tudi VKP(b) trdi, da so Jugoslovani trockisti; — ali bi nam Maršal mogel nekaj povedati o tem?

Odgovor: To je zablada. V zunanjepolitičnih vprašanjih so trockisti popolnoma na Stalini strani. Osebnost ga nimajo radi, soglašajo pa z napadalno politiko Sovjetske zveze. V Sovjetski zvezi je mnogo pojavov, ki so podobni trockizmu, ne glede na to, kako bi jih mogli imenovati.

Vprašanje: Maršal je bil v Sovjetski zvezi dvakrat — prvič za vojne z otoka Visa, drugič pa za podpisovanja pogodbe. Ali bi Maršal želel nekaj povedati o tem, kaj se je dogajalo za njegovega bivanja v ZSSR?

Odgovor: Leta 1944 sem bil tam, ker se je Rdeča armada bližala jugoslovanskim mejam in sem hotel urediti vprašanje nadaljnjih operacij na tem odseku. S Stalinom in Molotovim sem se sporazumel glede operacij, posebno glede osvoboditve Beograda. Zahtevali smo samo eno tankovsko enoto. Rusi so nam dejansko dali cel korpus kot pomoč za osvoboditev Beograda.

Vprašanje: Ali sta Stalin in Molotov razumela pomen JA in NOV?

Odgovor: Da, Jugoslovansko armado kot vojaškega činitelja sta povsem upoštevala.

Vprašanje: Kaj pa kot političnega?

Odgovor: Ne mogel bi reči, kaj sta mislila, toda imela sta obveznosti, ki sta jih prevzela v Teheranu in na Jalti. Teh sporazumov pa sta se krepko držala in nista hotela popustiti, zlasti v zvezi s sporazumom z Anglijo glede Jugoslavije. V kolikor sta videla pomen oboroženih sil, pa sta nas podcenjevala v moralnem in političnem pogledu: nista verovala, da je ogromna večina ljudstva z nami. To je prišlo do izraza tudi v tem, da so nam nekaikrat pripravljali, naj znova sprejmemo kralja.

Vprašanje: Ali so Rusi leta 1946 doumeli vso pomembnost jugoslovanskega načrta o balkanski federaciji?

Odgovor: Leta 1946 sem bil v Moskvi, da podpisem pogodbo o prijateljstvu in medsebojni pomoči. To je bilo osnovno vprašanje. Hkrati smo se razgovarjali o gospodarskem sodelovanju. Tedaj niso težili za mešanimi družbami. Bil je obzirni in niso vztrajali. Do tega je prišlo postopoma — taktično in politično.

Vprašanje: Ali soglašate s tem, da se od 1947 leta čuti sprememba v stališču Sovjetske zveze nasproti vsemu svetu?

Odgovor: Če proti vsemu svetu, ne vem; toda od trenutka, ko smo sprejeli petletni plan, so spremeni stališče do nas. To pa je bilo davno pred pismi.

Vprašanje: Ali so se balj gospodarske federacije v Jugovzhodni Evropi?

Odgovor: Da. Ni šlo samo za vprašanje Jugoslavije. Jugoslavija je bila vsekakor najmočnejša. Bilj so mnenja, da bo vse ostalo lahko šlo, če si njo podredijo.

Maršal Tito sprejel dr. Henrija Kesslerja

Beograd, 10. januarja. Včeraj je predsednik zvezne vlade maršal Jugoslavije Josip Broz Tito sprejel g. dr. Henrija Kesslerja, znanega ameriškega ortopednega strokovnjaka.

Pri sprejemu je bil navzoč predsednik komiteja za zaščito ljudskega zdravstva pri vladi FLRJ dr. Pavle Gregorič.

Dar maršala Tita najboljšim vrtalcem nafte v državi

Ljubljana, 10. januarja 1951.

Danes je odposlanec maršala Tita ing. Miladin Radulović, pomočnik predsednika Sveta za energetiko in ekstraktivno industrijo pri vladi FLRJ, izrazil priznanje in predal nagrade najboljšim vrtalcem nafte v naši državi: brigadi Rudija Premuša v Dolnji Lendavi, ki je, kakor znano, 18. decembra preteklega leta postavila nov evropski rekord v vrtanju nafte. V 24 urah je brigada Rudija Premuša izvrtela 534,71 metra globine, medtem ko je zmanjšal prejšnji rekord v Evropi 508 metrov. Vodja brigade Rudij Premuš je prejel v dar ročno uro, njegov brat Djuro Premuš, ki ima velike zasluge za dobro izvedbo organizacije dela ob rekordnem vrtanju, pa je prejel garnituro polnilnih peres in 8.000 dinarjev. Nadalje so nagrajeni vrtalci Stepan Simon, Tomo Horvat in Jože Mavrič ter glavni mehanik Josip Civre vsak po 8.000 dinarjev, medtem ko je nadzornik Evgen Gergelj prejel 10.000 dinarjev nagrade, vsi ostali člani brigade — 23 po številu — pa so bili nagrajeni vsak s 4.000 dinarji.

Svečanosti je prisostvoval tudi pomočnik predsednika Sveta za energetiko in ekstraktivno industrijo pri vladi LR Slovenije tov. Lojze Ribič. Ob koncu svečanosti so delavci poslali Centralnemu komiteju KPJ pozdravno resolucijo, v kateri obljublajo, da ta rekord v vrtanju ne bo osamljen primer, temveč da jim bo pozornost, ki jo je posvetil tovariš Tito vrtalcem nafte, spodbuda za nadaljnje delovne zmage. S. C.

Seja odbora za gospodarski načrt in finance ter zakonodajnega odbora Ljudske skupščine LRS

Ljubljana, 10. januarja 1951.

Danes dopoldne se je sestel na svoji 6. redni seji odbor za gospodarski načrt in finance pri Ljudski skupščini LRS, ki je razpravljal o predlogu zakona o državnem proračunu Ljudske republike Slovenije za leto 1951, katerega je vlada LRS predložila skupščini ter o predlogu zakona o zaključnem računu LRS za leto 1949, ki je bil prav tako predložen v razpravo in eklepanje Ljudski skupščini, ki se bo sestala 12. t. m. k svoemu IV. izrednemu zasedanju.

Odbor je v načelni razpravi in v podrobnostih oba zakonska predloga soglasno sprejel ter predlagal Ljudski skupščini LRS, da o obeh zakonskih predlogih razpravlja na svojem izrednem zasedanju ter ju v obliki, kot ju je predložila vlada LRS, uzakoni.

Prav tako se je danes dopoldne sestel zakonodajni odbor Ljudske skupščine, ki je razpravljal o predlogu zakona o odpravi oblasti kot upravnoteritorialnih enot v Ljudski republiki Sloveniji ter o predlogu zakona o dopolnitvi zakona o obrtništvu, ki ju je vlada LRS predložila Ljudski skupščini, da na svojem izrednem zasedanju o njih razpravlja in sklepa.

Zakonodajni odbor je oba zakonska predloga soglasno sprejel ter predlagal skupščini, da o obeh zakonskih predlogih na svojem izrednem zasedanju razpravlja in sklepa ter ju v predloženi obliki uzakoni. Iz Predsedstva Ljudske skupščine LRS

Ustanovni občni zbor Slovenske izseljeniške matice

Včeraj zvečer ob 20. uri so se v mali sindikalni dvorani Doma sindikata zbrali zastopniki množičnih organizacij, kulturnih ustanov in več izseljencev, ki so se vrnili v domovino.

Tovariš Tone Seliskar je v imenu Inicijativnega odbora za ustanovitev »Slovenske izseljeniške matice« razložil pomen društva in kakšne naj bi bile njegove glavne naloge. Tovariš Tomo Brejc je zatem v obsežnem referatu prikazal gospodarske težave v zgodovini slovenskega naroda, zaradi katerih so moralj kmetje in delavci iskati kruha v inozemstvu.

Ob zaključku je društvo sprejelo pravila. V odbor so izvolili za predsednika Toneta Seliskarja, za člana pa Toma Brejca, izseljenca Ludvika Medveščka, Vido Kraigherjevo, Zimo Vrščajevo, Draga Sego in Kuričnika. Sklepe, ki jih je društvo sprejelo, so sestavili v obliki deklaracije, ki jo bodo objavili v kratkem v dnevnem časopisju in jo hkrati poslali tudi izseljencem v tujino.

O NEKATERIH VPRAŠANJIH PARTIJSKEGA DELA Z MLADINO

Posebno skrb partijskih organizacij za vzgojo mladine narekuje več razlogov. Vedeti moramo, da današnja mlada generacija po veliki večini ni sodelovala v naši ljudski revoluciji. Na njihovo otroško vzgojo so vplivale vojne razmere. In čeprav je velik del mladine sodeloval po vojni na številnih akcijah, ni s tem rečeno, da vsa mladina razume težave, ki jih danes premagujemo, in svoje dolžnosti v socialistični družbi. Področja, ki se ena moment, ki ga druge množične organizacije nimajo; v mladinsko organizacijo ne prestopajo prihajajo mladinci s petnajstim letom, prav tako pa jo zapuščajo člani, ki so dopolnili štirindvajseto leto, med njimi tudi kadri, ki so pridobili večje izkušnje v delu z mladino. Vprašanje intenzivnega in nepretrganega življenja osnovnih organizacij je v Ljudski mladini ravno zaradi starostnih meja težje kot pri drugih množičnih organizacijah in zahteva večjo skrb partijskih organizacij za vzgojo mladine. Nadalje je treba vedeti, da delujejo na vzgojo mladine poleg Ljudske mladine še drugi faktori, ki imajo brez dvoma še večji in odločilnejši vpliv na formiranje mladega človeka, v prvi vrsti družina, šola, internat, pa tudi športna, kulturno prosvetna društva in organizacije Ljudske tehnike. Če hočemo, da se bo današnja mladina vzgajala v dobre državljane, dobre sinove in hčere naših narodov, ki pod vodstvom svoje Partije odpirajo novo stran v zgodovini človeštva, v ljudi, ki bodo razumeli borbo naše Partije za naša, ki so usodnega pomena za nadaljnji socialistični razvoj v svetu in ki bodo pripravljene z največjimi žrtvami — če bo kdaj potrebno — ocvrti Jugoslavijo, ki pomeni za današnji svet edino upanje in socialistično perspektivo, potem je potrebna večja odgovornost za vzgojo mladine v družini, na šoli in v mladinski organizaciji ter boljše sodelovanje med temi faktori. Partijske organizacije pa so poklicane, da vskladijo njihove napore in jim dajejo progresivno, socialistično vsebino.

Da bo mogla mladinska organizacija povečati svoj vzgojni vpliv na mladino, je treba poudariti naslednja vprašanja:

1. Politični lik Ljudske mladine mora postati ostrejši, njen komunistični karakter mora dobiti močnejše obsežje, kot ga ima sedaj. Čeprav je Ljudska mladina množična organizacija, ne pomeni, da je lahko vsak mladinec njen član. V težnji, da bi mladinska organizacija zajela čim širši krog mladine, je prišlo do pojavov brezprincipialnega sprejemanja v organizacijo, do tega, da se ni vodilo dovolj računa o kriteriju, kdo je lahko in kdo ne more biti član Ljudske mladine. Ni s tem rečeno, da je treba opustiti borbo za širjenje mladinskih vrst, nasprotno, to je ena najvažnejših nalog mladinske organizacije sprito dejstva, da imamo še vedno velik del kmečke mladine izven organizacije. Pač pa je treba jasno povedati, da član Ljudske mladine ne more biti tisti, ki ruši politično enotnost mladine, ki izkorišča demokratičnost v mladinski organizaciji za sovražno delovanje kot eksponent naših razrednih sovražnikov, prav tako ne spada v organizacijo tak mladinec, ki neče hoditi na sestanke, ne plačuje članarine, se slabo obnaša in ne izpolnjuje sklepov organizacije. Ko se borimo za to, da organizacija zajame čim širši krog mladine, pa ne odstopamo od načel, na katerih je Ljudska mladina zgrajena, in od ciljev, ki jih zasleduje. Član Ljudske mladine je lahko samo tisti, ki se aktivno udeležuje življenja svoje organizacije, ki ima pozitiven odnos do bistvenih vprašanj notranje, zunanje in gospodarske politike naše Partije in ki je pripravljen po svojih močeh na svojem delovnem mestu, pri stroju, za plugom, v šolski klopi ali v državnem aparatu boriti se za zmago njene linije. S tem, da se Ljudska mladina bori za zgraditev socializma, zavestno vzgaja vedno večje število mladine v tistih lastnostih, ki jih vodijo v članstvo Partije. Zato pa je vzgojni moment v LM važnejši kot drugje.

Partijske organizacije morajo pomagati mladinskim komitejem in aktivnim, da se okrepiti ideološka diskusija v mladinski organizaciji. Gre za to, da mladinci na njej primeren način razlagamo osnovne stvari iz ideološke borbe naše Partije, ki jih mora poznati vsak komunist. Predvsem moramo pomagati mladini, da bo razumela korenine reakcionarne, nadaljnjo rast socializma v svetu zavirajoče vloge ZSSR. Mladini moramo pojasnjevati, v čem so bistvene razlike med socialistično Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Nadalje je treba tolažiti načela naše zunanje politike, ki daje močan impulz socialističnemu razvoju v svetu. V mladinski organizaciji tudi ni dovolj borbenosti in načelnosti glede osvoboditve mladine izpod vpliva religije in proti poizkusom reakcionarne duhovščine, izkoriščati religiozna čustva mladine za slabitev njenega odnosa do države. Pri delu mladine je prišlo do izraza nerazumevanje osnovnih postavk gospodarske politike naše države, prav tako so bile težave v razumevanju borbe naše Partije in vlade za poglobljanje socialistične demokracije. Mladinski organizaciji je treba pomagati, da pravočasno reagira na vsa važnejša ideološka, politična in gospodarska vprašanja, ki jih prinaša naš notranji in mednarodni razvoj, da zavzame svoje stališče ter vpliva na mladino, da bo razumela linijo Partije in si jo zavestno prisvojila.

Nekateri mladinski delavci so pozabili, da tvorijo prav te vprašanja reševati v delu mladinske organizacije. Zadolžili so se, da mladina sodeluje v najrazličnejših športnih, telovadnih, kulturno prosvetnih društvih, v klubih tehnike, da bodi na izobraževalne tečaje, izlete, zabave itd., v mnenju, da je glavno aktivirati mladino na najrazličnejših področjih. Še v naprej bomo stremeli za

tem, da se bo mladina še bolj množično udeleževala športnega, prosvetnega in zabavnega življenja, toda to ni naš končni cilj (take in večje možnosti ima mladina tudi drugod v svetu), ampak je izhodišče za naš politično-vzgojni vpliv na mladino v socialističnem duhu. Povsod, pa tudi v pevskem zboru, na izletu ali pa v telovadnici prihajajo na dan najrazličnejša politična in vzgojna vprašanja, na katera je treba odgovorjati takoj na mestu in to je naloga članov Ljudske mladine, ne pa čakati na mladinski seštanek, da se stvari pride do dna. Člani Ljudske mladine morajo povsod, kjer delajo ali se zabavajo, ustvarjati javno mnenje, ki nasprotuje tujim političnim vplivom, malomeščanskemu pojmovanju morale, neolicalnemu vedenju, slabemu odnosu do skupne lastnine itd. Ni pa s tem rečeno, da so uprave društev in klubov samo strokovna vodstva, za vzgojo pa naj skrbi Ljudska mladina. Tako namreč tudi nekateri mislijo. Uprave društev in klubov, v katerih se mladina zbira, so v polni meri odgovorne za vzgojo te mladine, sodelovanje z mladinsko organizacijo pa more samo izboljšati zdravo, vzgojno atmosfero v društvih in klubih.

2. Mladinsko organizacijo moramo bolj vključiti v reševanje gospodarskih problemov, tako v industriji kot na vasi. Gre za to, da široke mladinske množice ne stoje ob strani naših gospodarskih naporov, ampak da sodelujejo pri premaganju težav, vnašajo v to delo svoj polet in se ob tem same vzgajajo, da reševanje problemov graditve socializma postane sestavni del njihovega življenja. Na IV. plenumu CK KPS je bilo rečeno, da ne smemo gledati na mladino izključno s stališča prostovoljnega dela. Nekateri partijske in mladinske organizacije pa so razumele, da ni več potrebno, da mladina pozna proizvodne probleme svoje tovarne, setvene in odkupne plane na vasi. Odtod je posledica, da so mladinski aktivni na vasi izolirani od splošnih gospodarskih problemov, mladina se ne udeležuje v zadostni meri zborov volivcev, ne pozna dela organov oblasti. Ponekod podcenjuje vrednost kmečkega dela in vidi napredek tudi v manj produktivnem delu v mestu. Moramo reči, da je mladina na splošno pripravljena pomagati ljudski oblasti in upravnim odborom podjetij pri izpolnjevanju planskih nalog, le da v večini primerov ni nikogar, ki bi sekretariatu aktivna na vasi ali komiteju v tovarni prikazal gospodarske naloge, da bi potem organizacija mogla politično mobilizirati mladino za njihovo izpolnjevanje. To je v prvi vrsti naloga partijske organizacije na vasi in v tovarni, ki mora stremeti za to, da je mladina aktivni del njihovega kolektiva tudi na področju gospodarstva in proizvodnje.

Ta potreba se zlasti kaže v večjih tovarnah in podjetjih, kjer so proizvodna in ekonomska vprašanja precej zamotana. Mladinski komite mora v celoti razumeti najvažnejše težave, ki jih kolektiv premaguje pri izpolnjevanju plana, sicer ne more pravilno usmerjati in organizirati aktivnosti mladine. Mladinske organizacije morajo dobro poznati vse ukrepe delavskega sveta za dvig proizvodnje, jih dosledno izvajati in se boriti proti njihovim kršiteljem. Delo v mladinski organizaciji v tovarni mora biti tako urejeno, da se bo mladina od mladih nog učila gospodariti, varčevati, varovati socialistično lastnino, borili se za uspešno izpolnjevanje planskih nalog in dvigati ugled svojega podjetja tudi z lepim, kulturnim obnašanjem in disciplino. Zato naj člani delavskega sveta večkrat pridejo med mladino in ji tolažijo naloge, ki jih sprejema delavski svet v imenu vsega kolektiva.

3. Vprašanju organizacijske izgradnje Ljudske mladine je treba posvetiti več pozornosti kot doslej. Tu gre predvsem za izpolnjevanje pravil statuta pri sprejemanju novih članov. V vstopom v organizacijo sprejme mladinec nase gotove obveznosti, zaradi tega jih mora poznati. Nadalje je treba povečati disciplino v organizaciji, uvajati večjo kontrolo nad izpolnjevanjem nalog posameznikov, osnovnih organizacij in komitejev. Boriti se je treba proti pojavom anarhizma, za smotno in sistematično delo osnovnih organizacij in komitejev, za kompleksno reševanje vseh problemov, ki jih prinaša vsakodnevno življenje mladine.

Partijske organizacije so dolžne voditi računa o tem, kakšni ljudje vodijo mladinsko organizacijo in kako. Mislim, da je v tem času ta stvar najbolj pereča v delu partijskih organizacij na terenu. To vprašanje je tesno povezano z delom mladih članov Partije v mladinski organizaciji. Običajno se dogaja, da je mladinec, ki postane član Partije ali kandidata, razrešen vseh dolžnosti v mladinski organizaciji. Delo mladih članov Partije v mladinski organizaciji je še posebno velikega pomena za pravilno vzgojo mladine, saj so to najboljši mladinci, starejši po letih, ki bolje poznajo politične in gospodarske probleme in jih bo mladina prav zaradi tega rada volila v svoja vodstva. V tem smislu morajo voditi kontrolo nad svojim mladim članstvom in mu tudi pomagati. Na primer v Storah je od 43 mladih članov KP le polovica v Ljudski mladini, a ne pridejo vsi niti na letno konferenco aktivna. V tovarni avtomobilov v Mariboru je mladinska organizacija zelo slaba, čeprav je tretjina članov Ljudske mladine in KP in kandidatur, prav tako situacija je tudi v jeniški železarni, trbovskih revirjih, še slabše je v »Naftic«¹ itd. Partijske organizacije se morajo držati pravila, da je glavna partijska naloga vseh mladih članov Partije in kandidatov, ki imajo za to smisel in veselje, da delajo v mladinski

organizaciji in da za svoje delo odgovarjajo tudi pred Partijo.

Podobna stvar je tudi z okrajnimi komiteji Ljudske mladine. Partijski komiteji morajo obrniti za delo z mladino res dobre, požrtvovalne komuniste, ki bodo s partijskim odnosom vršili vzgojno politično delo med mladino, zlasti še, ko se je profesionalni kader zmanjšal za štiri petine in se bo v perspektivi skoraj popolnoma ukinil. Nadaljnje zmanjšanje in ukinitve profesionalnega kadra je mogoča le pod pogojem, da partijska linija o vzgoji mladine predrži do poslednje osnovne partijske organizacije in da formiramo take okrajne mladinske komiteje, ki bodo po partijskih kvalitetah in socialnem sestavu članov mogli opravljati to odgovorno partijsko nalogo in se ji — razbremenjeni drugih manj važnih nalog — popolnoma posvetiti. Ker pa so mladinski komiteji sestavljeni iz mladih ljudi, tako po letih kot po partijskem stažu, jim morajo partijska vodstva pri delu sistematično pomagati, predvsem v tem, da bodo mladinci na tekočem v vseh pogledih ideološke diskusije, političnih, vzgojnih in gospodarskih problemih.

Še na eno stvar ne smemo pozabiti, namreč tega, da je Ljudska mladina rezervoar naše Partije in da se bo večja skrb partijskih organizacij za vzgojo mladine odrazila tudi v večjem prilivu mladih ljudi v Partijo in kandidaturu. Lahko rečemo, da sprejemanje mladine v Partijo ni v pravilnem sorazmerju s političnim razvojem večjega števila mladincev in mladink in njihovem zavdnem delu pri graditvi socializma. V Celju okolici je n. pr. 19 osnovnih partijskih organizacij brez mladine, 66 brez mladih kandidatov, v Celju je bil v novembru lanskega leta sprejet v kandidaturu en sam član Ljudske mladine. Podobnih primerov je povsod dovolj, zato morajo partijske organizacije posvetiti večjo skrb sprejemanju mladine v Partijo in kandidaturu, mladinski komiteji in sekretariji aktivov pa jim morajo pri tem delu pomagati.

Na koncu bi se dotaknil vprašanja, ki postaja vedno bolj neodločljivo, to je sodelovanje Osvobodilne fronte, organizacije žena, Zveze borcev in sindikatov pri vzgoji mladine, kajti te organizacije zajemajo veliko večino prebivalstva, naše napredne javnosti, ki ji ne more biti tuja skrb za vzgojo mlade generacije. Nešteto je problemov v mladinski organizaciji, ki bi se uspešneje reševali z njihovim sodelovanjem. Naj naštejem samo nekatere: politična predavanja za mladino, organiziranje intenzivnega kulturno prosvetnega dela, zlasti v industrijskih centrih in na naši vasi, pritegovanje mladine k delu organov oblasti in k reševanju gospodarskih vprašanj, vzgoja ženske mladine, zlasti tiste, ki je prišla iz vasi v mesta in industrijske centre; vnašanje duha narodnoosvobodilne borbe in partizanskih tradicij v vzgojo mladine; problem mladine na šolah, zlasti med vajenci; vprašanje morala in kulturnega vedenja mladine itd. Poudariti pa je treba, da sodelovanje ne sme jemati mladini iniciative ter samostojnosti njene organizacije. Mladina bo hvaležna vsem, ki ji bodo pomagali na njeni poti v življenje, po drugi strani pa bo od tega imela korist naša skupnost, kajti samo pošten, zdrav, kulturno razgledan, svoji domovini in napredku človeštva vdan mladi rod bo mogel obvarovati pridobitve naše ljudske revolucije in jih naprej razvijati.

Hočevar Janez

Funkcionari edinburškega festivala v Beogradu

Beograd, 11. januarja. Davi sta prispela v Beograd lord Prevost G. Murray, predsednik edinburškega festivala, in V. P. Earsman, član odbora edinburškega festivala. Britanska gosta so sprejeli na beograjski postaji Ivo Sarajčić, direktor Direkcije za informacije vlade FLRJ, Oskar Danon, predsednik Zveze skladateljev Jugoslavije, Bojan Stih, podpredsednik Komiteta za kinematografijo vlade FLRJ, Vanda Novosel, načelnica oddelka za zveze z inozemstvom pri Svetu za znanost in kulturo vlade FLRJ, in Ninko Petrovič, predsednik Izvršnega odbora Ljudskega odbora v Beogradu.

Gospoda Murray in Earsman sta prišla v našo državo v zvezi z udeležbo Jugoslavije na letošnjem edinburškem festivalu. Možno je namreč, da bo eden izmed naših baletnih ansamblov izvajal na tem festivalu Hriščičev »Ohridsko legendo«.

Funkcionarja edinburškega festivala se bosta mudila v naši državi okoli dva tedna kot gosta Zveze skladateljev Jugoslavije in bosta v tem času obiskala Zagreb in Ljubljano. Zanimata se za uspehe, ki si jih dosegli naši narodni na področju kulture in umetnosti. Da bi se seznanila z deli, ki so bila pri nas ustvarjena na tem področju, bosta prisostvovala baletnim, opernim in dramskim predstavam: poslušala simfončna in druga

V Ameriki zopet nova akcija za pomoč Jugoslaviji

New York, 10. januarja (Tanjug) Dobrodela organizacija Christian Rural Overseas Program v Chicago je začela široko akcijo za pomoč Jugoslaviji. Poslala je svojim članom poziv, naj vsestransko sodelujejo pri zbiranju sredstev za to pomoč. Opozorila jih je na prehranjevalne težave, ki so nastale zaradi lanske letošnje suše v Jugoslaviji.

Kitajske enote so prodrle 96 km globoko v Južno Korejo

Ameriška letala so izvedla 650 poletov in poškodovala 1200 poslopj

Tokio, 10. jan. (Tanjug) V poročilu glavnega štaba generala Mac Arthura je rečeno, da so severnokorejske in kitajske enote izvedle velike koncentracije svojih sil na zapadnem delu fronte. Dalje je poudarjeno, da je za črto, potegnjeno od Vondžuja, jugovzhodno skozi Osan, na razdalji okrog 112 km, najmanj 7 kitajskih armad. Po poročilih patrolj in izjavah civilistov ter ujetnikov so severnokorejske in kitajske oklepne enote 96 km južno od 38. vzporednika in samo 144 km od starega mostišča Tegu-Fusan.

Na koncu poročila, ki ga prenaša United Press, je rečeno, da so južnoafriški piloti in letalske sile 5. ameriškega letalskega zbora večer izvršili 650 poletov in pri tem porušili ali poškodovali okrog 1200 poslopj in onesposobili 1350 sovražnih vojakov.

Po izjavi zastopnika 8. ameriške armade, ki jo prenaša United Press, izvajajo severnokorejske in kitajske sile velike koncentracije svojih sil tudi na osrednjem delu fronte na področju Osana, blizu glavne ceste, ki drži južno od Seula. V teku večeršnjega dne je bila delavnost na fronti omejena na akcije patrolj, ki so prišle v stik z nasprotnikovimi silami jugovzhodno od Vondžuja v bližini Cetona.

Agencija France Presse poroča, da so štirje severnokorejski in kitajski bataljoni danes izvedli protinapad na zahod-

no krilo Mac Arthurjevih sil pri Vondžuju. V zahodni Koreji sinoči in davi ni bilo stikov z nasprotnikom.

V poročilu vrhovnega poveljstva severnokorejske armade je rečeno, da so severnokorejske note in kitajski »prostovoljci«¹ pri svojem napredovanju osvobodili mesto Suvon na zahodnem odseku fronte na Koreji, Vondžu na osrednjem odseku in neko mesto na vzhodni obali.

Genzura vesti s Koreje

London, 10. jan. Ves britanski tisk je neugodno sprejel odlok o novi uvedbi cenzure poročil vojnih dopisnikov iz Koreje. Glavno glasilo laburistične stranke »Daily Herald«¹ prinaša poročilo svojega dopisnika iz Washingtona, ki poudarja, da tudi ameriški tisk prav tako ostro protestira zoper nove ukrepe cenzure.

Po poročilu 8. ameriške armade, ki ga prenaša agencija France Presse, je bila uvedena obvezna cenzura in o bile določene ustrezne sankcije proti tistim vojnim dopisnikom, ki bodo kršili pravila cenzure, ki so bila večer objavljena. Med drugim je na seznamu stvari, ki se ne smejo obravnavati prepoved imenovanja enot, premiki čet, rezerve, položaj in drugo. Pravila določajo ne le disciplinske ukrepe za kršitev, temveč tudi izgon vojnih dopisnikov ali njihovo izročitev vojaškemu sodišču.

Uspešne akcije vietnamske armade

Peking, 10. jan. (Tanjug) V poročilu vietnamske časopisne agencije, ki ga prenaša agencija »Nova Kitajska«, je rečeno, da je vietnamska armada v sodelovanju s partizanskimi oddelki in milico uničila neko francosko enoto na odseku Bin Lija, ki leži 20 km severno od Tien Jena.

V tem poročilu, ki se nanaša na štiridnevno ofenzivo Ho Ši Minhovih sil na severovzhodni in osrednji fronti sever-

nega Vietnam od 26. do 29. decembra lani, je poudarjeno, da sta bila na tem odseku razbita tudi dva bataljona severnoafriških vojakov, ki so prišli na pomoč francoskim enotam, in da sta zavzeli mesti So Son in Ke Mo.

Na odseku Vin Jena, 40 km severozahodno od Hanoja, je bila deloma razbita neka francoska skupina, dočim so na področju Fuk Jena enote vietnamske armade uničile 10 francoskih postojank. Najvažnejši uničeni francoski utrdni položaji so Da Fuk, Jen Fu, Tan La, Hu Bang.

V poročilu je na koncu rečeno, da so Francozi imeli v teh bojih okrog 1000 padlih in ranjenih vojakov in oficirjev ter 700 ujetnikov. Vsi oficirji, ki so bili v utrdbah, so bili ujeti ali ubiti. Francosko orožje, ki so ga Ho Ši Minhove enote zepile, zadostuje za oborožitev enega polka.

Priprave za konferenco štirih

Washington, 10. jan. Agencija France Presse poroča, da je bil dosežen znaten napredek pri medsebojni diplomatski izmenjavi stališč glede organiziranja sestanka ministrov za zunanje zadeve ZDA, ZSSR, Velike Britanije in Francije. Na tem sestanku, za katerega prvi agencija, da bo morda v kratkem, bi pripravili dnevni red za konferenco Sveta ministrov za zunanje zadeve. ZDA žele, da bi bil kraj sestanka New York, ker je bil zadnji sestanek v Parizu. ZSSR pa bi bilo ljubše, če bi bil sestanek ministrov za zunanje zadeve v Parizu ali v Londonu.

Eisenhower v Bruslju

Bruselj, 10. januarja Agencija France Presse poroča, da je general Dwight Eisenhower prispel sinoči v Bruselj. Eisenhower je danes dopoldne obiskal predsednika belgijske vlade in zunanega ministra Paula Van Zeelanda ter ministra za državno obrambo polkovnika Greefa. General Eisenhower se je odpeljal nocoj z letalom v Haag.

Gospodarske težave v Britaniji

London, 10. jan. Dopisnik Tanjuga poroča:

Britansko časopisje na široko piše o gospodarskih težavah, ki so se pojavile v industriji zaradi pomanjkanja nekaterih surovin. »Daily Express«¹ sodi, da je največja težava zaradi pomanjkanja posebne vrste jekla, ter izraža bojazn, da industrija jekla, ki je do sedaj preseljala proizvodni načrt, načrta ne bo mogla izvesti, ker proizvajalci nekaj nad 16 milijonov ton jekla. Časopis poudarja, da prav tako primanjkuje navadnega jekla, za katerega pravi, da ga je zmanjkalo na trgu zaradi sedanjega prevladnega povpraševanja.

»Daily Express«¹ graja nato delo ministrstva za preskrbo in pravi, da je ustvarilo zmedo pri razdeljevanju barvanih kovin, cinka in bakra ter da je zaradi tega prizadela tudi industrija za oboroževanje.

Pridružujoč se izjavam nekaterih časopisov, ki vale krivdo za pomanjkanje jekla na britanskega ministra Noela Bakkerja, piše »Daily Express«, da je Backer dosegel prednost za uvoz premoga iz ZDA. Ker so rabili ladje za prevoz premoga, je izzubila industrija jekla okrog 600.000 ton nujno potrebne železne rude.

Televizija v Britaniji

London, 10. jan. Britanski časopis »Economist«¹ graja načrt BBC (British Broadcasting Corporation) za močno razširitev televizijske mreže v Britaniji. Generalni direktor BBC William Haley je pred kratkim izjavil, da bo porabila BBC v treh letih 4.250.000 funtov šerlingov za razširitev mreže televizijskih postaj, da bo imelo britansko prebivalstvo 1953. leta 1,5 milijona televizijskih aparatov. 1954 pa se bo 85% britanskega prebivalstva posluževalo televizije.

S tem v zvezi piše »Economist«, da pomeni določeni načrt razširitev televizijske mreže ne le velikanske stroške, marveč tudi polnoštev kovin in elektronskih naprav, ki so potrebne za obrambo države, kar bi lahko preprečilo zvišanje proizvodnje radarskih naprav.

Umrli le Avgust Zamparutti, urednik »Matajurja«, glasila beneških Slovencev

Minuli petek je v Sempetru Slovenov sredi svojega dela umrl eden izmed ustanoviteljev glasila beneških Slovencev »Matajur«¹ in njegov urednik Avgust Zamparutti.

Ze leta 1941 se je priključil narodnoosvobodilnemu gibanju in se od takrat neutrudno ter neustrašno boril za pravice beneških Slovencev. V listu »Matajur«¹ je v beneškem narečju dramil beneške Slovence in jih klical k prebujenju. V zadnjem času je pisal zgodovino beneških Slovencev v narečju, vendar je zaradi nenadne smrti to delo ostalo nedokončano. Z njim so beneški Slovenci izgubili svojega narodnega buditelja, pridnega in požrtvovalnega moža, neustrašnega borca za pravice slovenskega naroda v Beneticih.

Smrt Sinclaira Lewisa

Rim, 10. jan. (Tanjug) Znani ameriški pisatelj in mešni Nobelove nagrade za književnost Sinclair Lewis je umrl danes v 66. letu starosti na neki rimski kliniki. Sinclair Lewis je podlegel za srčnim napadom.

Koordinacijski odbori social. zavarovanja imajo važne naloge v borbi za varčevanje

Poglabljanje naše socialistične demokracije se izraža zlasti v reorganizaciji naše državne uprave. Poleg oblastvenih organov se v naši državni upravi vedno bolj uveljavljajo sveti državljani, ki predstavljajo višjo obliko neposrednega sodelovanja ljudstva v posameznih panogah državne uprave. Ti sveti, ki jih je predvidel že splošni zakon o ljudskih odborih in ki imajo zlasti na področju socialnega skrbstva in zdravstva za seboj že precej uspehov, so ob zadnji reorganizaciji doživeli natančnejšo opredelitev in zakonsko utemeljitev in bodo v perspektivi postopnega odmiranja države vršili vedno večjo vlogo v decentralizaciji in demokratizaciji državne uprave.

Pri izvajanju socialnega zavarovanja je nastala zlasti v zvezi s prenosom izplačilne službe na podjetja in ustanove potreba po tesnem sodelovanju vseh zainteresiranih predstavnikov ljudske oblasti, uprav podjetij in ustanov, zdravstvene službe in sindikatov, z okrajnimi upravami za socialno zavarovanje. Dokler ne bodo ustanovljeni sveti za socialno zavarovanje po Uredbi, ki jo bo izdala zvezna vlada, je naloga predsednikov svetov za socialno skrbstvo, da poskrbijo za formiranje koordinacijskih odborov pri okrajnih upravah za socialno zavarovanje in pri vseh (večjih) podjetjih.

V področju koordinacijskih odborov za socialno zavarovanje spada predvsem reševanje problemov v zvezi z nenormalnim odstotkom bolnikov, izboljšanje zdravstvene službe, higijene, tehnično - zaščitnih naprav, preprečevanje neopravičenih izdatkov za kratkoročne datjave socialnega zavarovanja, zlasti izdatkov za potne stroške, ki dosegajo milijonske zneske, skratka - borba za dosledno varčevanje.

Koordinacijski odbori morajo izvajati strogo kontrolo nad izdatki socialnega zavarovanja za oskrbnine in potne stroške, ter v določenih primerih predlagati kazenske ukrepe, analizirati vzroke naraščanja potnih stroškov ter iskati načine, s katerimi bi bilo mogoče preprečiti neutemeljne izdatke za potne stroške v posameznih ambulantijskih okoliših. Koordinacijski odbori pri podjetjih morajo zainteresirati delavske svete, da na svojih sejah razpravljajo tudi o ukrepih za znižanje izdatkov za kratkoročne datjave socialnega zavarovanja.

Koordinacijske odbore pri svetih za socialno skrbstvo OLO sestavljajo: predsednik sveta za socialno skrbstvo, poverjenik za delo, predsednik sveta za ljudsko zdravstvo, okrajni zdravnik, predsednik okrajnega sindikalnega sveta, član okrajne kontrolne komisije ter upravnik okrajne uprave za socialno zavarovanje in po potrebi tudi zastopnik podružnice Narodne banke. Pri podjetjih pa sestavljajo koordinacijski odbor: zastopnik upravnega odbora podjetja, direktor podjetja, predsednik komisije za delovne spore, delavski inšpektor, zdravnik obratne ambulante, obratni higieničar in uslužbenec, ki

vrši v podjetju posle socialnega zavarovanja. Koordinacijske odbore pri okrajnih svetih za socialno skrbstvo organizira predsednik tega sveta, pri podjetjih pa upravnik okrajne uprave za socialno zavarovanje. Seje koordinacijskih odborov se morajo vršiti vsaj enkrat mesečno ter je o njih treba sestavljati zapisnik.

Po dosedanjih podatkih so že ustanovljeni koordinacijski odbori socialnega zavarovanja pri svetih za socialno skrbstvo naslednjih OLO: Ljubljana - RLO I in V, Celje-mesto, Celje-okolica, Gorica, Idrija, Jesenice, Kamnik, Kočevje, Kranj-okolica, Novo mesto, Radovljica, Šoštanj, Trbovlje, Lendava, Ljutomer, Maribor-mesto, Maribor-okolica, Murska Sobota, Poljčane, Ptuj in Postojna. Izmed vseh podjetij v LR Sloveniji so bili do sedaj ustanovljeni koordinacijski odbori komaj pri 85 podjetjih. Komisije za delovne spore so bile formirane pri 16 okrajnih upravah za socialno zavarovanje. Komisije za delovne spore v podjetjih so bile ustanovljene že v vseh podjetjih na področju okrajne Kranj-mesto, Šoštanj in Murska Sobota, na področju ostalih okrajev pa po dosedanjih nepopolnih podatkih obstajajo te komisije v 217 podjetjih, kar pa je v primeri s celotnim številom podjetij v LR Sloveniji razmeroma še zelo malo. Organizacija tovariške pomoči v večjih podjetjih, ki naj bi nudila pomoč oboletim zavarovancem in istočasno preprečevala izkoriščanje socialnega zavarovanja po nezavednih zavarovancih, doslej razen redkih izjem (elektrarna Fala in papirnica Vevče) - ni uspela skoraj v nobenem podjetju. Stalež bolnikov je ponekod porazno visok, zlasti v nekaterih podjetjih v okrajih: Ljubljana-mesto (do 9,36%), Celje-mesto (do 15%), Novo mesto (do 18%), Trbovlje (do 13%), pa tudi v mnogih drugih podjetjih ostalih okrajev je več ali manj nad normalno. Temu so deloma krive tudi slabe varnostne in higienske naprave v podjetjih na primer v okrajih Kočevje, Novo mesto in Ljutomer, čemur pa je zopet vzrok brezbržnost in pasivnost sindikatov.

V splošnem so koordinacijski odbori pravilno pričeli z delom. Poleg drugega so obravnavali zlasti problem množičnih neopravičenih izdatkov od dela. Pri tem pa niso našli dovolj opore pri sindikatih, katerih zastopniki se večinoma ne udeležujejo sej koordinacijskih odborov. Čeprav bi po zamisli zakonodajalca morali biti sindikati glavni nosilci družbenega varstva pravic zavarovancev, od sedaj niso ukrenili še skoraj ničesar proti neopravičenemu zdrževanju ali odrekanju datjev, ki so jih zagrešila podjetja, niti izkoriščanju, ki so ga zagrešili zavarovanci ali podjetja. Sindikati se morajo aktivneje zainteresirati za to delo. Čimprej bi treba poskrbeti za ustanovitev koordinacijskih odborov socialnega zavarovanja pri tistih okrajnih svetih socialnega skrbstva odnosno pri večjih podjetjih, kjer še niso bili organizirani.

J. F. D. L.

NOVI USPEHI V TEKMOVANJU NA ČAST DESETLETNICI OSVOBODILNE FRONTE

V trboveljskem okraju so med najboljšimi frontne organizacije v Radečah, Dolu pri Hrastniku, 11. terenu v Trbovljah, Krnici in Zagorju

V trboveljskem okraju so med najboljšimi frontne organizacije v Radečah, Dolu pri Hrastniku, 11. terenu v Trbovljah, Krnici in Zagorju.

V tretjem mesecu tekmovanja v čast 10. obletnici OF so dosegle najboljšo uspehe frontne organizacije v Radečah, v Dolu pri Hrastniku, 11. terenu v Trbovljah, vaški odbor OF Krnice in frontovci v Zagorju.

V Radečah se je OF posebno izkazala pri kulturnoprosvetnem delu. SKUD Ivan Cankar deluje prav dobro ter pomaga mladinskemu in pionirskemu gledališču. V decembru je SKUD uprizorilo dve igri ter priredilo dve akademiji, kjer je sodelovalo telovadno društvo. Uspešno je tudi delo ljudske univerze. Prva lepa je bila prireditve novoletne jelke, h kateri je prispevala lep delež organizacija AFZ. OF v Radečah prireja z vsemi sekcijami redne sestanke, ki so združeni s političnimi predavanji. V decembru je bilo na novo sprejetih v OF 35 članov, tako da je danes v organizaciji 98% vsega prebivalstva. Frontovci v Radečah so delali v decembru 1360 ur prostovoljno. Volitev v OLO se je udeležilo 98% volilnih upravičencev.

V Trbovljah je v tekmovanju najboljši 11. teren. Odbor in frontovci z veseljem opravljajo svoje dolžnosti. Terenski odbor OF je s člani na terenu v tesnih stikih. Pred volitvami je imel terenski odbor konferenco z aktivisti na terenu, predvolilni sestanek ter dva zbora voliv-

cev. Na vseh sestankih je bila udeležba nad 50-odstotna. Volišče 11. terena je bilo najlepše v Trbovljah. Med tekmovanjem so frontovci delali prostovoljno 1061 ur, in sicer na ekonomiji v Hoteležu, pri mlečni kuhinji, partijskem domu, pri krasitvi volišč in popravljanju poti. Terenski odbor bo med drugim skrbel za razširitev časopisa, za prireditve na terenu, za študijski krožek in za sipanje cest.

V Dolu pri Hrastniku so med prvimi začeli z izobraževalnim tečajem, ki ga obiskuje 35 ljudi. V decembru so si uredili čitalnico in knjižnico v poslopiju kmetijske zadruge. Uspešno dela KUD Cirila Pusta. V decembru je imelo dve prireditvi ter organiziralo novoletno jelko. Odbor OF je poskrbel za obdaritev otrok ter starčkov in socialno ogroženih. Razdelili so darila v skupni vrednosti 20.000 dinarjev. Odbor ima redne sestanke, sodeluje s KLO in pri različnih akcijah.

V Hrastniku tekmuje šest terenskih odborov, društvo Aleš Kapla, alpinistični odsek, planinsko in telovadno društvo in drugi. OF v Hrastniku si je uredila knjižnico in je tudi najboljša pri pobiranju članarine. Terenski odbor OF v steklarni še ni pričel resno delati, ker mu mestni odbor OF v Hrastniku premalo pomaga. V decembru se je začel v Hrastniku radijski amaterski krožek ter kuharski tečaj. V okviru tekmovanja je SKUD v decembru štirikrat uspešno nastopil.

zapre. Izgubile so vse dopolne. V popoldanskih urah je stala dolga vrsta potrošnikov pred mestno ribarnico. Gospodinje so spet čakale po dve do tri ure preden so prišle na vrsto. Zaradi takega razdeljevanja so se potrošniki upravičeno zgražali. Gospodinje, članice sveta potrošnikov iz Rožne doline, so se pritožile na rajonski in mestni ljudski odbor in predlagale, da bi tudi nekaj mesarjev delilo ribe. Predlog so seveda upoštevali in nepotrebnost čakanje pred mestno ribarnico je odpadlo.

Pred kratkim so gospodinje opazile krompir v prosti prodaji. Člani sveta potrošnikov s terena Kolezija so se takoj pritožili na rajonsko poverjeništvu za trgovino in preskrbo zakaj se prodaja krompir na prostem trgu, ko še drugi obrok zajamčne preskrbe ni razdeljen. Predlagali so, naj se razlika med cenama regresira podjetju in krompir razdeli kot drugi obrok zajamčne preskrbe.

Rajonsko poverjeništvu je predlog odstopilo svetu za blagovni promet in upajo, da bo v kratkem ugodno rešen.

Na terenu Rožna dolina so potrošniki predlagali, naj odpro še eno mesnico, kar so jim tudi v kratkem ugodili. Tak predlog so stavili tudi potrošniki terena Stan in dom, kjer je že dalj časa zaprta mesnica, ki je bila namenjena za prosto prodajo mesa; pred drugo mesnico pa morajo potrošniki sleherni soboto čakati po več ur, preden pridejo na vrsto. Večina potrošnikov razpravlja na svojih sestankih o tem, naj bi delitev mesa objavili v časopisu že v petek, in ga začeli deliti v petek ob 12. uri. Izrazili so tudi željo, da bi bile vsaj nekatere poslovalnice z mesom odprte dvakrat tedensko, in sicer v sredo in soboto. O tem predlogu že razpravljajo na poverjeništvu za preskrbo pri MLO.

Po mlekarah so sveti potrošnikov že uredili, da je prevoz mleka hitrejši, predlagali delovni čas, ki je zanje najpriladnejši in odločajo, da se razdeli višek mleka najpotrebnejšim.

Na svojih sestankih je večina potrošnikov predlagala, naj bi trgovine že v začetku meseca in ves mesec delile vsaj najpotrebnejše artiklice zajamčne preskrbe kot so mast, moka in sladkor. Tudi ta želja je bila v tem mesecu potrošnikom izpolnjena.

M. D.

V IV. rajonu v Ljubljani uspešno deluje že nad 50 potrošniških svetov

Tekmovanje na čast 10. obletnici OF je razgibalo domala vse terene. Po 4-5 terenov je združenih v eno skupino in šest takih skupin se sleherni mesec bori za prvo mesto. Najboljši teren posameznih skupin prejme sleherni mesec prehodno diplomu.

Na terenih Vč, Kolizej in v Brdu je ostra borba. Gradijo si svoje kulturne domove in pridno zapisujejo opravljene prostovoljne ure. Tekmovalna komisija je že v tretji poddelila prehodno diplomu frontovcem terena Brdo, ki dosegajo vedno boljše uspehe. Seveda je takih terenskih organizacij še več. Največ uspehov imajo frontovci pri aktivizaciji potrošnikov v potrošniških svetih.

Spočetka med potrošniki ni bilo velikega razumevanja za svete potrošnikov. Gospodinje so se bale sprejemati funkcij

je. Ko pa so uvidele, da bo njihovo delo le v korist njih samih, je bila udeležba na sestankih vedno večja. Sveti potrošnikov so se množili. Danes imajo razen ene trgovske poslovalnice (na Tržaški 46) že vse trgovine, mlekarne in mesnice svoje svete potrošnikov.

Marsikoga bo zanimalo, kakšne uspehe so dosegli imeti ti sveti, pa pogledjmo kaj pravijo o tem gospodinje.

4. decembra so čitale v dnevnem časopisu, da bodo v vseh mesnicah prodajali ribe na živilske nakaznice. Na stotine gospodinj je v dobri veri hitelo od ene do druge mesnice, vendar so bile vse

V Dolenjskih Toplicah so opravili nad 3000 prostovoljnih ur

Pred dnevi so frontovci Dolenjskih toplic z veseljem in ponosom pozdravili sekretarja okrajnega odbora OF, ki jim je na množičnem sestanku izročil okrajno prehodno zastavico Fronte. Za december so si jo priborili Topličani, ki so postali v zadnjih mesecih preteklega leta vedno bolj delavni.

Na 10. obletnico ustanovitve OF se člani OF v Dolenjskih toplicah vneto pripravljajo. O tem govori že njihov dobro sestavljen tekmovni načrt, vendar pa v Toplicah niso ostali le pri načrtu. V okviru šestmesecnega tekmovanja je osnovna frontna organizacija v Dolenjskih toplicah opravila s svojimi člani že 3012 prostovoljnih ur; od teh nad 1800 pri dograjevanju zadržnega doma, ki ga bodo v prihodnjih dneh izročili svojemu namenu. Pomagali so na zadrzni ekonomiji, v obdelovalni zadrugi v Poljanah in drugje. Organizirali so ljudsko univerzo in izobraževalni tečaj, tedensko pa se zbirajo na študijskih sestankih. Poleg tega so ustanovili pevski zbor, tako, da je postalo v zimskih večerih v Toplicah že kar zelo živahno. Frontni odbor redno dela, člani OF pa zbirajo tudi gradivo iz NOB za dolenski muzej.

Ko jim je sekretar OOOOF prebral, za kaj jih je okrajno vodstvo izbralo za zmagovalce v decembru, so zbrani frontovci našli sekretarju še marsikatero delo, ki doslej ni bilo zapisano, vendar pa so ga že opravili.

Torej smo priznanje še toliko bolj zaslužili! se je upravičeno veselili frontovci ter sprejeli lepo zastavico, ki so si jo prejeli mesec priborili v Brezovici. Kmalu jo bodo postavili v frontni kotiček v novem zadržnem domu, ki bo v

ponos topliški partizanski dolini. Njihov uspeh in živahna delavnost pa sta hkrati lahko tudi zgled ostalim krajevnim upravam za gradnjo zadržnih domov, kako se je treba pripravljati na 10. obletnico ustanovitve OF.

V sežanskem okraju sodeluje 500 frontovcev pri pogozdovanju Krasa

V vaseh Skoflje in Zavlek v sežanskem okraju pomagajo frontovci KLO pri gospodarskih nalogah, predvsem pa skrbijo, da je pravočasno izpolnjen odkup in plačani davki. Popravila vaških poti se je udeležilo 53 frontovcev, ki so navozili 300 kub. m gramoza in opravili 600 prostovoljnih ur. Zdej v zimskem času so osnovali izobraževalni tečaj, ki je prav dobro obiskan.

Frontovci Komna v tem tekmovanju popravljajo stavbo za mlin, nasipavajo ceste in pogozdujejo Kras. Pri pogozdovanju se je posebno izkazala mladina neizhite gimnazije. Skupaj so v prvih mesecih tekmovanja opravili nad 2500 prostovoljnih ur.

Tudi v drugih vaseh frontovci med seboj tekmujejo pri komunalnih delih. Na Gorianskem so pokrili dom in očistili 1000 m kanala. V vseh vaseh pomagajo tudi šolam pri preskrbi drv in drugih gospodarskih problemih. V Naklem so popravili vodnjak in v šoli uredili lep oder.

Veliko razumevanje so frontovci pokazali pri pogozdovanju Krasa. V vsem okraju je pri tem delu zaposlenih 500 frontovcev. Največ jih je prišlo iz KLO Morož in Materije.

M. V.

Zlindra je postala pomembna surovina

Ob železarnah se leto za letom kopčijo na tisoče in tisoče ton zindre. Ponekod so se industrijski obrati dobesedno začeli dušiti v zlinidri. Marsikje je vedno večje povpraševanje, kako bi odpravili težave, ki nastajajo zaradi kopičenja stranskega »izdelka« pri predelavi rude v plavžih. Odvažanje zlinidre terja precej velike stroške, blizu železarne pa navadno ni primerne večjega prostora za odlaganje nezaželenih odpadkov. Samo v Zenici so doslej na leto zametavali okrog 200 ton zindre. Ko bo tam začel obratovati največji plavž v državi, bo zlinidre še mnogo več.

V naši državi je raziskovanje in predelovanje zlinidre kot surovine šele v začetnem razvoju. Nekaj lepih uspehov so dosegli na Jesenicah, kjer so zlinidro začeli uporabljati za tako imenovano zlinidrino volno. Zdej napovedujejo, da bo sarajevoško podjetje za raziskovanje stavbnega gradiva letos raziskalo okrog 15 vrst materiala, med njim predvsem zlinidro.

Številni strokovnjaki so že ugotovili veliko gospodarsko vrednost zlinidre, predvsem za proizvodnjo cementsa. Že leta 1862 so ugotovili hidravlične lastnosti zlinidre, to se pravi, da se pomešana z vodo na zraku ali v vodi strdi kakor portlandcement. Toda za predela-

vo zlinidre v cement ali v vezivo je potreben primeren tehnološki proces. Danes proizvajajo zlinidri cement tako, da zmlejejo mešanico 70% zlinidre in približno 30% apna z majhnim dodatkom surovega mavca. Vrste zlinidrnege cementsa so danes že precej razširjene. Kakovosten je zlasti cement ki ga pridobivajo tako, da pomešajo zlinidro z zmletim portlandskim klinkerjem v razmerju 85:15. Takšen cement je odporen proti kemikalijam in med časom strjevanja (-ko veže-) ne razvija toliko toplote kakor portlandcement. Zato ga uporabljajo zlasti pri zgradbah, kjer so potrebne velike gmote betona, n. pr. pri rečnih pregradah za vodne elektrarne. Podoben cement smo pri nas uporabljali za betoniranje pregrade v Mostah pri Zirovnici. Cement je izdelovala cementarna v Anhovem.

Iz zlinidre je možno pridobiti še druge posebne vrste cementsa z zelo dobrimi lastnostmi. Iz mešanice granulirane zlinidre, surovega mavca in z dodatkom klinkerja portlandskega cementsa izdeluje proti morskemu vodi odporen cement. Takšne vrste cementsa potrebujejo za pristaniška dela in utrjevanje morske obale.

V naši državi so pogoji, da se razvije tudi industrija predelave zlinidre, zlasti proizvodnja posebnih vrst zlinidrnege cementsa. To pričakovanje upravičujejo tudi dosedanje uspešne uporabe zlinidre kot pomembne surovine.

NOVI ARTIKLI »ELME«, NOVI PRIHRANKI V DEVIZAH

Tako raste naša industrija... Za Savo pri Črnučah, kjer je spomlad leta 1948 še srna spejevala svoje mladice in je zajka svoje pustila brez strahu v gnezdu, že dve leti avtomobil odvažajo in dovažajo najrazličnejši material. Elma - nova tovarna elektroinstalacijskega materiala že obratuje.

Ko smo sestavljali petletni plan, smo računali na uvoz drobnega instalacijskega materiala. Toda prav te drobnarije so zahtevale težke milijone v devizah. Za take drobnarije toliko milijonov? Strokovnjaki so sestavili račun, izdelali načrte, dokazali, in glej: posekali so »črnuško« džunglo, pregнали fazane, srne in zajce, z lopatami so zasekali v mehki prod, jeli so graditi, zrastle so nova poslopja - stanovanjske barake, velika restavracija s kuhinjo, delavnica, skladišča, pisarne itd.

»Elma« je nova tovarna, vsota dveh starih obratov: nacionaliziranega podjetja Pirnat in bivše Vovkove Elme. Toda kje daleč zadaj ju je pustila Produkcija je mnogo večja ter bogat asortiment povsem novih artiklov. Delavci, ki so prišli iz starih obratov, so se med množico novih ljudi iz obrtniških delavnic in iz kmetijstva povsem razgubili. Nastaja nov kader elmovcev. Kako je to važno v novi tovarni, kdo je bil med prvimi, zakaj tovarna uspeva in vsak se prav rad pohvali, da je star član njenega kolektiva in eden njenih prvih graditeljev. Elma je primer značilnosti naše industrije: gradijo se nova poslopja in objekti, zgrajeni so komaj do tretjine, in že s proizvodnjo začno, in to s proizvodnjo povsem novih predmetov. Kdo bo koga prehitel? V Elmi je proizvodnja prehitela graditelje, kajti račun glavnega inženirja in zagotavljanja delavcev povedo, da bi z obstoječimi sredstvi produkcijo dvignili najmanj še za 100%, če bi... Kaj če bi? No, če bi imeli dovolj prostora za stroje. Torej nove objekte! Pa je res povsod taka stiska: stroji tesno drug poleg drugega in delavci se skoro v komolce zadevajo. Produkcija je komaj stekla, a objekt je že pretesen, za to so varnostne in sanitarne naprave pomanjkljive in nezadostne.

Tesnoba se v proizvodnji močno pozna: nepravilna organizacija dela, ker ne morejo pravilno razmestiti strojev, oddelki so razmeščeni povsod le za silo. Stroji so zneseni iz vseh vetrov, različnih tipov in starosti. Vidiš lahko zadnjo serijo iz

Prvomajske, pa tudi stroje iz leta 1890 iz Hamburga. Nekaj strojev imajo celo na nožni pogon. In kljub temu produkcija z vsakim dnem raste in uvajajo vedno nove artiklice. Orodjarna je grlo podjetja. Neprečni stroji in premalo strokovnjakov. Sicer so povsod pridni in požrtvovalni delavci, toda udej se, preizkušajo, rastejo torej s podjetjem...

Samo dve podjetji sta v Jugoslaviji, ki izdelujeta drobni elektroinstalacijski material: v Zagrebu »Kontakt« in »Elma« na Črnučah. Obe sta enako veliki po kapaciteti, toda izdelujeta različne stvari, ki se med seboj dopolnjujejo. Elma s svojo proizvodnjo krije komaj potrebe Slovenije. Kaj pa ostale republike? Povečati torej produkcijo in razširiti asortiment! Za to parolo ve sleherni elmovcev, toda eno je sestaviti prototip, drugo pa zanj organizirati produkcijo. Primer: Sklenilci so izdelovali električna stikala, ki jih v potrošnji tako primanjkuje. Dobro! Ker ni uvoženih surovin, le z domačim materialom. Treba je torej iskati novih poti, preizkusiti najmanjšo stvar. Tri mesece napornega dela tehničnih kadrov in najboljših delavcev. Poizkusi so se obnesli in vse priprave za proizvodnjo končane. Ko je nruva serija končana, ugotovilo, da so stikala slaba. Kaj sedaj? Zopet na novo poizkušanje vsega po vrsti. Ta mesec imajo že v planu prvih pet tisoč električnih stikal. - Kaj, navadna stikala, pa tak drendaj? Še litostrojci za turbino 35 ton ne počno takega hrupa. - Oprostite, tovariš, si že kdaj pogledal stroj stikala? Le pogledj, koliko dela, torej koliko rok mora sodelovati in naj-

različnejših strojev. Često so majhne stvari težje kakor velike.

Tako v Elmi izdelujejo že nad 40 različnih artiklov. Vrednost lanske proizvodnje je znašala čez 40 milijonov din. Koliko ton drobnarije je moralo biti! Najrazličnejši instalacijski materiali, transformatorji, likalniki, izolacijski materiali, oljni trakovi, oljni papirji, oljna platna, izolirne cevi, varilni aparati in poleg tega še čez 35 ton bakelitne galanterije. V bakelitu so pravi mojstri, osnovali pa so še tudi svojo keramično delavnico in se tako osamosvojili.

Poleg Elme stoji nov objekt bodoče tovarne »Tela«, ki naj bi izdelovala električne aparate. Graditi so jo pomagali tudi elmovci. Ta objekt je skončan in Elma ga gleda s poželjivimi očmi. Kaj ko bi bil naš? Tudi njih proizvodnjo bi prevzeli: vseh vrst električne aparate. Prav gotovo bi. Če bi imeli ta objekt, bi našo sedanjo produkcijo tako organizirali, da bi jo dvignili za 100%. Dajte nam torej ta objekti! Tako šušljajo med seboj, javno se ne upajo, da bi jih ne obsodili ekspanzivnosti. Toda, kaj morejo elmovci, če je njih produkcija tako narasla, da so sedanji prostori premajhni!

Kako se bo končalo, bo prinesel čas. Eno pa je že danes jasno. Elmi, ki je pokazala že svoje uspehe, je treba nuditi pogoje, da se razvije v lepo industrijsko podjetje, ne dopustiti, da ostane na sredi poti, kajti njena produkcija je za široko potrošnjo zelo važna, v zveznem merilu pa prihrani lepe milijone v devizah.

Jak

Objekt Elme za Savo pri Črnučah. Komaj tretjino so končali z gradbenimi deli, pa že eno leto teče proizvodnja

Le z dosledno izterjavo zaostankov bo preskrba v prihodnje redna

Kjer koli obstajajo zaostanki, naj bodo kakršni koli že, nikjer niso razveseljiva stvar. Se bolj pa to velja za zaostanke obveznih oddaj, ki onemogočajo in ovirajo točno in redno preskrbo potrošnikov v zajamčeni preskrbi. Če torej potrošniki niso lani redno prejeli vseh količin masti, vemo, da so to povzročili tišči kmetje, ki masti niso pravočasno oddali, ki torej niso pravočasno izpolnili obvezne oddaje. Čeprav je trenutno situacija z maščobami rešena, ni rešeno, da sploh ni zaostankov v oddaji masti.

Dandanes so naše gostilne še dokaj dobro založene z vinom. Toda če bomo dopustili, da kmetje, ki so pridelali dovolj vina, a ga še niso oddali, kolikor bi ga morali po odločbi o obvezni oddaji, še nadalje z njim špekulirajo, ga prodajo po svojih zidanicah in domovih celo priložnostnim »gostom« na litre (kar daje videz gostilne, čeprav nimajo obrtnega dovoljenja!), bo prej ali slej tudi naše gostinsko omrežje slabše založeno z njim. V zvezi s tem pa je tudi vprašanje cen za vino. Kajti razumljivo nam mora biti, da je vzrok delnega zaostanka pri vinu tudi špekulantska tendenca nekaterih pridelovalcev, ki računajo, da bodo spomladi cene vinu »verjetno« višje.

Ceprav je sezona za odkup krompirja že davno mimo, niso še vsi potrošniki v Sloveniji prejeli vseh določenih količin krompirja, niso prejeli vsega obroka. Toda lahko bi ga, če bi bil odkup krompirja v preteklih mesecih stoodstoten. V nekaterih okrajih pa razen tega tudi še niso oddali določenih količin krompirja za potrebe naše vojske. Se vedno plana odkupa krompirja niso dosegli v radgorskem in grosupeljskem okraju. Ne gre pa samo za izterjavo osnovnih pridelkov, ki so neposredno v zvezi z zajamčeno preskrbo, temveč prav za vse.

V naslednjih dnevih bodo morali začeti po okrajih s temeljito in dosledno izterjavo zaostankov, zato da nam ne bodo prav ti zaostanki v bodočih mesecih negajali pri izpolnjevanju odkupnega plana.

Zelo veliki so zaostanki v odkupu vina. V republiškem merilu je v obveznem odkupu vina še 46,5% zaostankov, v prostem odkupu pa 48,5%. Da izpolnimo to vrzel, bodo morali ta mesec pošteno poprijeti zlasti odkupovalci v okrajih Črnomelj, Trebnje, Novo mesto, Radgona, Lendava in Krško (kjer so izpolnili komaj 11% plana obveznega odkupa vina).

Tudi z belimi žiti so ponekod še v zaostanku. Če kje pridelovalci belih žit res nimajo, lahko oddajo namesto njih koruzo, vendar v pravilnem razmerju. Podobno je s fižolom, katerega ponekod lahko nadomestijo z ajdo ali koruzo.

Da bomo prišli tudi z odkupom mleka na bisto, je nujno treba pregledati dejanski položaj (event. pogin krav mlakaric ali bolezni), zaradi česar nekateri niso oddali vseh količin mleka, ter urediti tako, da se neoddano mleko nadomesti z maščobami.

Na zadnji konferenci so bili okrajni poverjeniki za državne nabave zaradi številnih zaostankov obvezne oddaje ostro grajani. Ne samo zaradi tega, ker so ponekod opravljali odkupne naloge precej malomarno in površno ter brez politične vsebine (kar končno kaže tudi na neupravičeno popuščanje pri obveznih oddajah, zlasti proti špekulantskim kmetom, ki so navadno največji zaostankarji), temveč tudi zato, ker so prav številni zaostanki obveznih oddaj glavni vzrok neredne zajamčene preskrbe. Odvet je sicer znova omenjati razne težkoče in napake pri odkupih, vendar je ena izmed najtežjih pomanjklivosti tudi dokaj slabo prizadevanje okrajnih poverjenikov za državne nabave, a tudi izvršnih odborov pri dosledni in zakoniti izterjavi zaostankov. Čeprav so na zadnji konferenci nekatera okrajna poverjenišтва za državne nabave bila deležna zaslužene pozornosti za delo v lanskem letu, vendar dodeljena kolesa niso predvsem osebno ali kolektivno priznanje, temveč so jih prejeli kot tehnični pripomoček, da bodo letos laže obiskovali teren za uspešnejše izpolnjevanje odkupnih nalog. To pa ne velja samo za pljuški okraj, kjer prav tako v preteklem letu niso najbolje izpolnjevali odkupnih nalog, temveč za prav vsa okrajna-poverjenišтва za državne nabave. Če pa že dajemo priznanje okrajnim poverjeništvom za državne nabave (v kakršni koli obliki že), moramo vendar imeti vselej pred očmi glavno nalogo: kako bi našim delovnim ljudem v industrijskih središčih in v mestih izboljšali zajamčeno preskrbo.

Če bomo zaostanke obveznih oddaj povsod dosledno in časovno izterjali ter prišli na čisto, lahko rečemo, da bodo tudi tekoči odkupi uspešnejši, s tem pa bo v tem letu preskrba boljša in rednejša, kot je bila lani.

Kako. Sklical je svoje ljudi in jim povedal, kako so se osramotili in kaj sodi delavski svet o njih.

Kritika je bila na mestu in plodna. V nedeljo, takoj zatem, se je zgodilo nekaj povsem nepričakovane, nekaj, na kar ni računal niti največji optimist. Na delo je prišla celotna izmena do zadnje predice in čistilke. Še več. Ljudje so delali vso nedeljo, noč in dan in vse dopoldne v ponedeljek do 1 ure popoldne. Plan so rešili in po količini ga je tovarna izpolnila že 29. decembra.

In brigada Angele Drajzberjeve? Pred dnevi je bila na prvem mestu predniških brigad v tekmovanju na čast 10. obletnice OF in se je uvrstila celo med najboljšie brigade v Sloveniji.

To je samo drobec iz dela delavskega sveta MMT, pa vendar veliko pove. Pove, kako ustvarjalna je pobuda delavskih svetov, kakšni so uspehi, kadar vprašanja protivojvodnje in delavcev ne rešuje birokracija.

V DALMACIJI BODO ELEKTRIFICIRALI 69 KRAJEV

Podjetje »Svijetlo« iz Splita bo letos v Dalmaciji elektrificiralo 69 krajev. To pomeni, da bo samo v letu 1951 v Dalmaciji elektrificiranih toliko krajev, kolikor so jih elektrificirali v 23 letih stare Jugoslavije.

IZOBRAŽEVALNI TEČAJ JIM JE USPEL

Posavski hribi so na gosto posejani z vasicami. Po tri, štiri hiše čepijo na pobočju ali vrhu hriba in skozi gozdice in grmičevje mežikajo proti svojim sosedam. V dolino Save njihov pogled že ne prodre.

Boltija je eno od teh drobnih naselij. Pred nedavnim sem bila tam zaradi izobraževalnega tečaja.

»Smolo imate« je pričel Kovač, sekretar vsakega OF-odbora, ki ima od oktobra tudi skrb za izobraževalni tečaj na svojih ramah, »danes je tečaj odpadel. Upravitelj s Save in njegova žena nista mogla priti, Novoletna jelka je pred vratmi, pa sta zadržana.«

Kovačeva »hiša« — večja kmečka soba — je sedaj čudno opremljena. Namesto vsega drugega pohištva stoji tam kar štiri mize. »Ob torkih in četrtkih prinesemo še stole in tablo, pa imamo učilnico. Kadar sedi tukaj 15 mladih deklet in še nekaj odraslih, je vse bolj prijazno,« se je hitel gospodar opravičevati.

mi je tako. Ze oktobra smo si belili glavo, kako bi tečaj izpeljali. Zaradi prostorov nismo bili v skrbeh. Planinska in jaz vsa jih bila pripravljena zastopati odstopiti. Bolj nam je šlo za nohte, kako dobiti ljudi, ki bi učili. Odločili smo se, naj bi se dekleta vsak dan vadile v gospodinjstvu, dvakrat na teden pa bi imeli splošno izobraževalne in gospodarske razgovore in to popoldne, da bi prišle lahko tudi gospodinj in moške zraven.«

Sviljo iz sosednje vasi so tako pridobili. Težje je bilo za kuharico-Planinska je vrtala na vseh straneh in končno so jo dobili iz Kamnika. Trdijo, da so dobro zadeli. Na Ponočih, na državnem posestvu kamor so se obrnili za gospodarske strokovnjake, so našli na razumevanje pa tudi pri savskih učiteljih.

Na AFZ-sestanku je Planinska povedala novico o gospodinjstvem tečaju. Ni pa pozabila povabiti tudi žena in po njih može h gospodarskim in splošno izobraževalnim uram. Ze

noga do gležnjev vdira v razmočeno ilovico. Ponoč pa še celo ne moreš gledati kam stopiš.

Medtem je prišla še Planinska, suhljata žena, kakšnih štiridesetih let. Poslali so ponjo zaradi mene, zato sem se ji opravičila: »Kaj bi to, saj bi vseeno prišla. Vsa večer imamo pri Kovaču majhno sejo. Se predsednik OF-odbora prihaja. Pogosto se pri tečaju kaj zatakne, pa se pogovorimo, da stvar ne obtiči.«

»Verjetno imate težave zaradi življenja in blaga?« sem hotela vedeti. »Tudi te pridejo, ker vse ta dekleta doma ne morejo prinesiti. Vendar pa se kar gre. Posebno za blago nismo nikoli v zadregi. Če dekletom zmanjka svojega blaga, ga dobijo od drugih. Zenske nam zaupajo. Kar prinesejo, je hitro sešito, pa niti ne slabo. — Zaradi igre smo pa imeli zadnje čase večje skrbi.«

»Pripravljate igro?«
»Saj smo že za Božič v Vačah igrali,« je pojasnil Kovač. »Za denar nam gre. Čeprav vsi, ki hodijo iz doline k nam učiti, pravijo, da ne marajo plačila, bi jim radi dali vsaj majhno nagrado, pa smo se odločili za to. Zvečer po tečaju so dekleta vadila.«

»On jih je pa učil,« je dodala Planinska in pokazala na Kovača. »Ko so prvič nastopile z »Jurčkico, se je kar trlo ljudi, in kako so bili zadovoljni! Seveda, za Ljubljano naša dekleta res še niso, pa tudi igra ni za tja, za nas je pa kar dobro. V nedeljo bodo igro v Vačah ponovile, niso jim dali miru, dokler niso pristale na to. Sedaj jih vabijo pa še v Savo.«

»Bo kaj dobička.«
»Sme mi je Kovač odgovoril: »Sest tisočakov imamo že od prve predstave. Vse nam res ne bo ostalo, ker moramo plačati dvorano in šminke, drugo pa nas nič ne stane. Za obleke nas je pošteno skrbelo: enajst japonk nastopa v veseligrju. V Ljubljani smo zastopali prošili za kostume. Ni kazalo drugega, kakor da gredo dekleta po hišah, kjer dobivajo ameriške pakete in prosijo za blesteče halje. Kar kmalu so jih zbrale. Cesarica je bila na odru tako lepa, da je vse strmelno vanjo, še mi, ki smo igro pripravljali. Kulise, v kolikor jih na Vačah niso imeli, smo pa z zavestmi nadomestili.«

Po kratkem molku je Košir zaključil: »Če igro štirikrat ponovimo, nas ne bo sram, ko se bomo zahvalili dolincem za njihov trud.«

»Kako se pa dekleta počutijo, ko ste jih tako vpregli?«

»Malo počakajte,« mi je odgovorila Planinska, »saj pridejo sem. Zaradi igre se moramo pogovoriti, pa jih vprašajte.« In res so kmalu prišle. Vplela sem jih v razgovor in med drugim tudi vprašala, kako so zadovoljne v tečaju. Zivahno, okroglolično deklet je v imenu vseh odgovorilo: »Zal nam je, da bo že konec tečaja.« Bolj, kakor njenim besedam, sem verjela izrazu, ki ga vrta v obraze le zadovoljstvo.

Prejšnjo nedeljo so tečaj v Boltiji zaključili. Mislili so že do Novega leta končati, pa so zavlekli še za en teden, nekaj zaradi učenja, izpite so imeli, nekaj pa nemara zaradi igre in denarja. Za zaključek so povabili tudi starše tečajnic na pojedino in na razstavo, ki so jo pripravile njihove hčere.

Sedaj ko so videli uspehe Boltijcev, so se začeli tudi drugod zanimati za tečaj. S Svete gore so že prišli vprašati na Boltijo, kam se je treba obrniti, da bi tečaj začeli... Tudi v Savi, Litiji in Vačah se jih loteva navdušenje.

Izobraževalni tečaj v Boltiji nad Litijo. Dekleta pri šivanju

»Kdo vas je navdušil za tečaj? Saj tu v okolici in v dolini ni nobenega za dober zglede.«

»Planinska, sekretarka AFZ, se je potegovala za dekleta, češ da jih je treba naučiti gospodinjti. Moral sem ji dati prav. Pri nas na kmetih bi lahko marsikaj dobrega pojedli, če bi znali pripraviti. Seveda ni mislila samo na kuhno. Naša dekleta navadno končajo dvorazrednice, potem pa gredo knjige v kot in še tisto, kar se v šoli naučijo, kmalu pozabijo. Pa ne velja samo za dekleta, z nami vse

po treh dneh se je prijavilo v tečaj toliko deklet, — iz treh krajevnih odborov so prišle — da niso nobene več sprejeli. Zanimanje za splošno izobraževanje in gospodarski pouk pa je bilo bolj klavrno.

Ze drugega novembra so s tečajem začeli; na okraju dolgo še vedel niso za to. Vsako dopoldne kuhajo, popoldne krojijo in šivajo, zvečer pa predne krojijo, kvačkajo — ali, če je treba, se učijo. Ker imajo dekleta tudi tri do štiri ure do doma, jih stanuje šest kar v Boltiji: dve pri Kovačevih, štiri pri Planinskih. Kar zastopajo, jih imajo pri sebi in celo če dekleta kaj od doma prinesejo zanje, nočejo sprejeti.

Ob torkih in četrtkih popoldne je tečaj tudi za odrasle. Razen aktivistov pa le redki delajo dekletom družbo, ko jih strokovnjaki iz Ponoč seznanjajo z mlekarstvom, silarstvom, perutinarstvom in živinorejo ali ko jih Kovač učijo o sadjarstvu in vrtnarstvu, o čemer marsikaj ve. Nič bolje ni ob četrtkih, ko prideteta šolski upravitelj s Save, Prestor in njegova žena, ki razpravljata z njimi o zadružništvu.

Saj imata vendar pouk,« sem pripomnila Kovačevemu pripovedovanju. »Res je. Za upravitelja ni tako hudo, ker učijo dopoldne. Težje je za njegovo ženo, ki naravnost iz razreda prihaja k nam.

Za hip vsa oba obmolnila. Zakaj tudi Kovač — ne vem, jaz pa sem imela v mislih blatno pot, kjer se ti

VARSTVO KULTURNIH SPOMENIKOV V ŠIBENIKU

Mestna posvetovalnica v Šibeniku, ena najlepših renesančnih zgradb na Primorju, ki je bila med vojno do temeljev porušena, se sedaj obnavlja na podlagi delov, preostalih po bombardiranju in predvojnih posnetkih. Obnovljeno je že pritiščje tega poslopja. Postavljeni so tudi že kamniti stebri in oboki ter izdelani umetniški fragmenti, ki so bili popolnoma poškodovani. Obnova mestne posvetovalnice v Šibeniku bo končana prihodnje leto. Restavratorska dela so bila izvedena tudi na šibeniški katedrali, ki jo je zgradil mojster Juraj Dalmatinac ter je edinstveno remekdelo cvetoče gotike.

Novo knjige in revije

Slovenski knjižni trg, št. 11/12. — leto III. Izdaja za slovenske založbe Državna založba Slovenije v Ljubljani.
Gradnik Janca: Hrastov log. Igra v štirih dejanjih — Mladost 18. »Mladinska knjiga« v Ljubljani 1950. Strani 70.
Godna Ferdo: Ptice seltyke. Zgodbe. Ilustriral Evgen Sajovic. »Mladinska knjiga« v Ljubljani 1950. Strani 74.

Drobec iz dela delavskega sveta Mariborske tekstilne tovarne

Če je kritika zdrava

Naš drobec ali zgodba, če jo tako lahko imenujemo, ima svoj začetek v koncu lanskega leta, v času, ko se je v Mariborski tekstilni tovarni najmočnejše razplamtela borba za izpolnitev letnega plana. Mišl in dejanja vseh — delavskega sveta, upravnega vodstva, partijske in sindikalne organizacije so bile osredotočene na enem samem vprašanju: ali bodo predilnice nadoknadile čas, ki so ga precej izgubile zaradi čakanja na material.

Ta stiska ni bila nekaj novega za delavce, zato ni bilo treba veliko besedi in prepričevanja v oddelkih, izmenah in brigadah, naj bi delali ob nedeljah. Delavci so prihajali na delo kot en mož. Samo v predilnici II. nekaj ni bilo v redu. Tridesetega novembra je v izmeni, ki jo je vodila brigada Drajzberjeve, prišlo na delo samo osem, namesto 56 delavk.

Nedolgo zatem je zasedal delavski svet. In beseda je bila tudi o predilnici II. Kritika je bila hudo ostra. Tako ostra, da je nadmojster Petelinšek, ki predstavlja predilnico II. v delavskem svetu, pozneje potožil tovarišu: »Zdelo se mi je, kot da sedim na zatožni klopi.« No, tovariš Petelinšek je vedel, kaj in

Če je kritika zdrava

kako. Sklical je svoje ljudi in jim povedal, kako so se osramotili in kaj sodi delavski svet o njih.

Kritika je bila na mestu in plodna. V nedeljo, takoj zatem, se je zgodilo nekaj povsem nepričakovane, nekaj, na kar ni računal niti največji optimist. Na delo je prišla celotna izmena do zadnje predice in čistilke. Še več. Ljudje so delali vso nedeljo, noč in dan in vse dopoldne v ponedeljek do 1 ure popoldne. Plan so rešili in po količini ga je tovarna izpolnila že 29. decembra.

V DALMACIJI BODO ELEKTRIFICIRALI 69 KRAJEV

Podjetje »Svijetlo« iz Splita bo letos v Dalmaciji elektrificiralo 69 krajev. To pomeni, da bo samo v letu 1951 v Dalmaciji elektrificiranih toliko krajev, kolikor so jih elektrificirali v 23 letih stare Jugoslavije.

V tolminskem okraju je ljudskoprosvetno delo zelo razgibano

Na okrajni skupščini Ljudske prosvete tolminskega okraja se je zbralo 126 delegatov in gostov. Od 94 voljenih delegatov so bili le 4 neupravičeno odsotni. Poleg ljudskoprosvetnih delavcev se je skupščine udeležil tudi sekretar OK KPS Tolmin, sekretar Okrajnega odbora OF, predsednik okrajnega izvršnega ljudskega odbora, zastopnik JA itd.

Razgibanost skupščine je pokazala, da je ljudskoprosvetna dejavnost velika. V okraju je 24 raznih ljudskoprosvetnih društev, ki so vsa delavna, razen društva v Grahovem, kjer leži največ krivde na nedelavnem upravnem odboru, dočim je SKUD v Luciji ob Soči eno izmed najagilnejših, saj si je društvo uredilo celo lepo dvorano. Dobra društva so še v Idrijskem, Smasti, Zagi itd. Knjižnice so najboljše v Hudi Južini, Kal-Koritnici in okrajna knjižnica, ki je v zadnjem letu znatno napredovala in ima že 2031 bralcev, ki so si izposodili nad 6000 knjig. V vasi Livek pa so tako malomarni, da niso prišli na okraj niti po knjige, ki jim jih je poklonil okrajni odbor LP.

Delegati so na skupščini pripovedovali, kako veliko je zanimanje za izobraževalne tečaje. Najboljši tečaj je v Smasti, kjer prihaja na tečaj 31 mladincev dvakrat na teden po 3 ure. Tečaj vodi z uspehom tov. Ljudmila Bakovnik, ki je skupno s tečajniki sestavila zelo zanimiv učni program. Dobri tečaji so še v Slapu, Kobaridu in Zagi.

Ljudska univerza je imela v zadnjem času 18 predavanj, v lanskem letu pa 46, na katerih je predavalo 12 domačin in 3 tuji predavatelji. Predavanja so zelo različna: od praktičnih predavanj iz kme-

tijstva, do predavanj o Gregorčiču, Cankarju in drugih slovenskih pisateljih, za katere je veliko zanimanje. Delegatka iz Zabč je povedala, da je v njihovi vasi le 32 hišnih števil, na predavanje ljudske univerze pa prihaja vedno od 35 do 40 ljudi. Svoje poročilo je zaključila: »Naši ljudje si želijo znanja, prosimo vas, da redno prihajate med nas.« V tej vasi v zadnjem času najmlajši — šolarji — zahtevajo, da se uredi knjižnica.

V zadnji sezoni so igrali v okraju 47 različnih iger in imeli 118 predstav. V splošnem ugotavljajo, da je izbor dramatskih del mnogo boljši kot prejšnje leto, boriti pa se morajo z različnimi težkočami, kakor je pomanjkanje dvoran itd.

Od zborov so najagilnejši v Sv. Luciji, Volči, Lomu, Kobaridu, dočim zbor pri SKUD v Tolminu ni. Glasbeno šolo pri SKUD v Tolminu pa redno poseča 30 gojencev. Za šolo se jih je prijavilo okoli 50, pa niso mogli vseh sprejeti.

V Bovcu je veliko zanimanje za vokalno glasbo in dramatiko, nikakor pa ne morejo v pevski zbor pritegniti mladine. Prihojujejo se, da je mladina nerena, da ima zanimanje samo za ples in da nekatera podjetja prirejuje ples zaradi »dosega gotovinskega plana«.

Zelo delavna je MKUD na učiteljsku v Tolminu. V splošnem je opaziti, da se prosvetni delavci na centru okraja zavdajo svojega kulturnega poslanstva in da nudijo precej pomoči okrajnemu odboru Ljudske prosvete. Posebno skrb posvečajo tudi učiteljsku, saj vedo, da ustvarjajo bodoči ljudskoprosvetni kader

za našo vas. MKUD učiteljska je poleg drugih prireditev dalo 8 koncertov v centru in na podeželju.

Delegati iz vseh delov tolminskega okraja so diskutirali tehtno in iznašli razne probleme. V splošnem ni bilo tavanja po raznem materialu, ki ga pri amaterskem delu primanjkuje. Povedali so tudi, kako ponekod poštvovalni člani društev zbirajo točke in bone za opremo odrov. Če se n. pr. vpiše v fizikalno ali mladinsko organizacijo, imaš razne ugodnosti: dobiš kroj, opremo, čevlje itd. »Pri prosveti ne zahtevamo za posameznike, pač pa za opremo naših vaških odrov, zato razdelitev raznih revkvizitov ni najboljša,« so dejali. V tolminskem okraju obstaja le eno aktivno nogometno društvo in je bilo za okraj nakazanih 300 parov hlač in bluz!

Zelo živahna je bila diskusija okoli proračuna okrajnega odbora LP. Ob tehtnem preudarjanju se je videlo, da bo treba iznajdljivo iskati virov za kritje velikih finančnih potreb. — Predsednik skupščine okrajnega ljudskega odbora je delegatom obljubil vso pomoč od strani ljudske oblasti. Z nazornimi številkami je pokazal, kako veliki so izdatki za prosvetne namene (22 milijonov na okraj) in kako majhen je dohodek od davštin. Tako pomoč kulturi more nuditi res samo prava ljudska oblast v deželi, ki gradi socialistično družbo.

V splošnem je dokazala okrajna skupščina v Tolminu velik korak naprej na področju ljudske prosvete, ker je tudi poročila, da bo delo v bodoče še bolj napredovalo, saj se primorsko ljudstvo hoče izobraževati in kulturno dvigati. O. S.

STALNA RAZSTAVA V MODERNI GALERIJI

Rihard Jakopič: Družina, ena izmed številnih študij za fresko v veži mestne hiše na Abačjevji cesti.

Čeprav pristevamo Moderno galerijo med našo najmlajše kulturne institucije, je v svojih prostorih priredila že celo vrsto priložnostnih ter zlasti retrospektivnih razstav naših sodobnih upodabljajočih umetnikov. Vendar pa do sedaj svoje glavne naloge, to je postavitev stalne galerijske zbirke, zaradi tehničnih težkoč ni mogla uresničiti. Zato je tem bolj treba pozdraviti dejstvo, da so vse predpriprave v polnem teku ter da bo že letos spomladi zbirka urejena ter dostopna javnosti. Zbirka, ki naj poudari prežet razvoj naše moderne umetnosti, bo vključevala tudi nekatera značilna kasnejša dela naših impresionistov, kot tisti temeljni kamen, na katerem je zrastle zgradba naše sodobne umetnosti.

Velik delež protituberkuloznih dispanzerjev v boju proti tuberkulozi

Jetiki je pri nas že od osvoboditve dalje napovedan oster boj, v katerem imajo še posebno važno mesto protituberkulozni dispanzerji. Ljudska oblast je lani potrdila važnost in nujnost dispanzerskega dela s posebnim pravilnikom o ustanovitvi, organizaciji in delu protituberkuloznih dispanzerjev. Natoge dispanzerjev so zelo obsežne, kajti poleg ambulantnega zdravljenja za to odredjenih bolnikov opravljajo dispanzerji predvsem še službo preprečevanja in zatiranja tu-

Prav tako opravlja centralni dispanzer vrsto nalog epidemiološke službe, kakor je to zbiranje podatkov o obolenju in umiranju za tuberkulozo, kontrola obveznih prijav primerov tuberkuloze itd. Obenem vrši kontrolo nad vsemi prepreževalnimi ukrepi, kakor je to cepljenje s beseže cepivom proti jetiki, fluorografske akcije, organizacija in širjenje patronažne službe po industrijskih centrih s pomočjo množičnih organizacij itd. V sodelovanju s protituberkulozno sekcijo

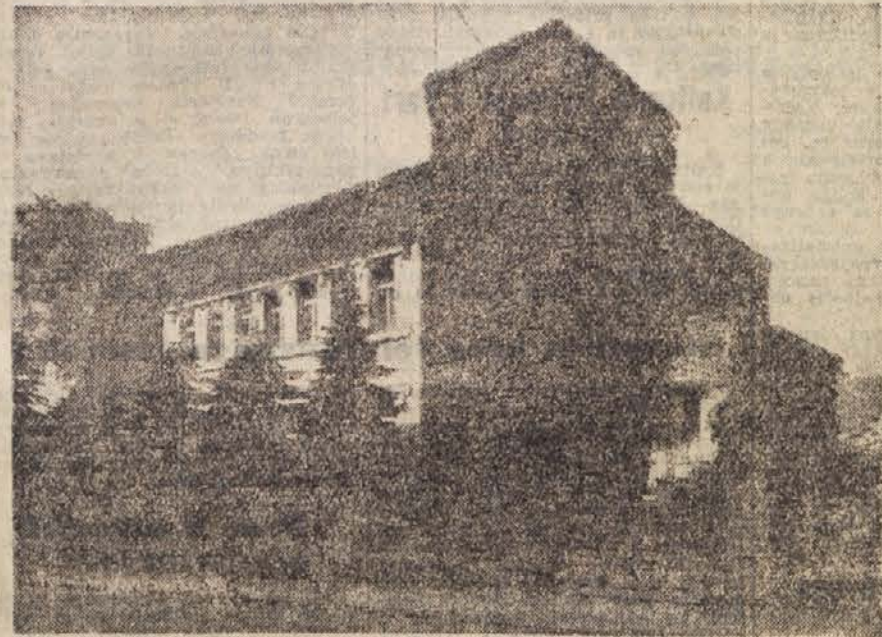
cije množičnih rentgenskih pregledov in slikanj (fluorografija) narekujejo za bližnjo bodočnost tudi temeljito preučetje in izpopolnitev notranjega dela protituberkuloznih dispanzerjev.

Vseh protituberkuloznih dispanzerjev je danes v Sloveniji 33, od teh je šest centralnih. Najsodobnejši, po vseh zdravstvenih pravilih in zahtevah urejeni centralni dispanzer so lani odprli v Mariboru. Delo v ustanovi je razdeljeno na tri delovne prostore oziroma mesta: za iskanje tuberkuloze, za zdravljenje in na oddelek za otroške bolnike in preiskovanje. Stroga oddelčenost prostorov ni samo preventivnega pomena. Celotno delo dispanzerja, ki ga dnevno obišče od 80 do 120 ljudi, teče na ta način gladko in neovirano. Vsak oddelek ima svoj rentgenski aparat, zavod ima pregledno urejeno evidenco in statistiko, organiziral je že več uspešnih akcij cepljenja, nedavno tega pa je prišel v zavodu z delom fluorograf. Tako je mariborski dispanzer že danes zgleden primer novega tipa socialistične preventivne ustanove za borbo proti tuberkulozi.

NOVE VRSTE RESTAVRACIJ ZA PREHRANO V BEOGRADU

V Beogradu so imeli oktobra deset posebnih restavracij za prehrano delavcev in nameščencev. Te restavracije se razlikujejo od delavsko-nameščenskih restavracij po tem, da poslujejo na komercialni podlagi. Doslej se je število takšnih restavracij povečalo na 62. V njih se hrani 9.500 beograjskih prebivalcev. Pripravljajo se, da bodo odprli še številne restavracije.

Nove vrste restavracije so se razvile iz prejšnjih delavsko-nameščenskih restavracij. Stalni gostje prejemajo hrano po izbiri in nižjih cenah, kakršne so v veljavni delavsko-nameščenskih restavracijah, drugi gostje pa hrano in pijačo plačujejo po višjih cenah. Nov sistem omogoča, da se hrana stalnih gostov izboljšuje, ne da bi se podraževala. Zato se bo komite za turizem in gostinstvo pri vladi FLRJ zavzel, da bodo takšne gostinske obrate začeli odpirati tudi v drugih mestih po državi.

Poslople novega centralnega protituberkuloznega dispanzerja v Mariboru

berkuloze v svojem ožjem in najširšem okolju z najrazličnejšimi načini in sredstvi, kakor je to na primer patronažna služba na terenu. Zdravnikovo delo v dispanzerju je osredotočeno na ugotavljanje boleznij in na zdravljenje, vse ostalo delo na terenu pa je v rokah medicinskih sester. Brez slednjih je vsako preventivno delo zunaj dispanzerja skoraj nemogoče, kajti le patronažna služba v rokah dispanzerske sestre bo dognala izvore okužbe z jetiko in odkrila že obolele osebe. Sestra je v stalnem neposrednem stiku z bolnikom in njegovo okolico, skrbi za higijensko ureditev, za stanovanjske in prehranske prilike tuberkuloznega, vodi računa o njegovi pravilni zaposlitvi, mu daje zdravstveno vzgojne nasvete in nudi tovariško pomoč, vodi statistiko tuberkuloznih bolnikov ter evidenco po jetiki ogroženih prebivalcev oziroma predelov, skrbi za redni sistematski pregled posameznikov ali skupin prebivalstva, zlasti takrat, kadar fluorografija (množično rentgensko slikanje) že odkrije sumljive bolezenske primere, propagira in pomaga organizirati obvezno cepljenje proti jetiki itd.

Ker kadra medicinskih sester še daleč nimamo dovolj, le protituberkulozna sekcija pri glavnem odboru Rdečega križa za Slovenijo zadnje mesece organizirala na Golniku trimesečni tečaj za patronažne sestre, ki bodo v veliko pomoč patronažni službi na terenu.

Z delom na terenu in z vestnim zbiranjem podatkov o obolenju prebivalstva dobi dispanzer nazorno epidemiološko sliko tuberkuloze v svojem območju ter more o pravem času tuberkulozne bolnike izolirati, jih ambulantno zdraviti oziroma jih poslati na zdravljenje v bolnišnice, njihovo okolico pa s prepreževalnimi ukrepi zaščiliti in obvarovati pred okužbo.

Zakonski pravilnik predpisuje nujnost ustanovitve centralnih protituberkuloznih dispanzerjev. Ti so strokovno operativni organi zdravstvene službe, ki na svojem področju vodijo in nadzirajo delo protituberkuloznih dispanzerjev, vrše evidenco nad tuberkuloznimi bolniki in vodijo centralno statistiko, dajejo navodila zdravstvenemu kadru v dispanzerjih svojega področja, skrbje za stalni dvig strokovnega znanja dispanzerskih zdravnikov, organizirajo strokovna posvetovanja in sklicujejo skupne konference dispanzerskih in izvidispanzerskih zdravnikov ter ostalega medicinskega osebja.

Rdečega križa mora biti centralni dispanzer posrednik in nosilec protituberkulozne propagande. Kakor vse ostale zdravstvene ustanove, tako morajo tudi protituberkulozni dispanzerji aktivno sodelovati pri zdravstvenem prosvetljevanju ljudstva.

Oddeljeni prostori za preiskovanje in otroške bolnike, akcije obveznega cepljenja proti jetiki z beseže cepivom in ak-

Vključitev industrijskega gasilstva v prostovoljna gasilska društva

Na podlagi Zakona o prostovoljnih gasilskih društvih so izdali pravila za delovanje prostovoljnih gasilskih društev, okrajnih zvez in Gasilske zveze LRS. V teh pravilih so pravice in dolžnosti posameznih gasilskih čet premo razčlenjene in razumljive. Potrebno bo povečati napore za uvrstitev odgovornosti posameznih čet in decentralizacijo upravljanja, s čimer bo dana večja možnost za razmah pri delu, posebno pri sodelovanju z OF in Ljudsko prosveto.

Prostovoljno gasilstvo varuje vse premoženje v naši deželi pred elementarnimi nevarnostmi. Sem spada tudi prostovoljno industrijsko gasilstvo, ki prav tako varuje obče-ljudsko premoženje. Iz tega razloga predvidevajo nova pravila gasilskih čet v sklopu prostovoljnih gasilskih društev tudi industrijsko gasilstvo.

Prostovoljne industrijske gasilske čete, ki so jih po osvoboditvi reorganizirali, in prostovoljne čete po podjetjih ali ustanovah se lahko vključijo pod svojim imenom v prostovoljna gasilska društva, ki so na območju dotičnega krajevnege ali rajonskega ljudskega odbora. Če pa društva tam še ni, ga lahko ustanovijo.

Člani teh čet bodo imeli enake družbene pravice in dolžnosti kot člani onih čet, ki so po naseljih. Vsak član lahko sodeluje v raznih četah, vpisan pa more biti kot stalni član le pri eni čet. Vsaka četa bo imela samostojno poveljstvo in lahko tudi samostojno blagajniško poslovanje.

Nečin operativne službe, delokrog in pomoč izvenindustrijskim četam in obratno bodo predpisali štabi brigad okrajnih gasilskih zvez v sporazumu s poverjeništvom za notranje zadeve pri okrajnih ali krajevnih ljudskih odborih.

Iz vrst prostovoljnega industrijskega gasilstva bodo lahko izšli dobri strokovni kadri, ki bodo mnogo pripomogli tudi k strokovnemu dvigu prostovoljnega gasilstva. Prostovoljna gasilska društva, okrajne gasilske zveze in Gasilska zveza LRS bodo do teh čet imela enake dolžnosti kot do izvenindustrijskih čet. Tudi podjetja, tovarne ali ustanove bodo imele do teh čet iste dolžnosti in pravice kot jih imajo krajevni ljudski odbori do izvenindustrijskih čet. V podjetjih, tovarnah ali ustanovah, kjer ni prostovoljnih gasilskih čet, bodo industrijske gasilske enote sodelovale s prostovoljnimi gasilstvom po veljavnih zakonskih določbah in pravilih prostovoljnih gasilskih organizacij.

V mesecu januarju bodo imela prostovoljna gasilska društva redne letne skupščine, ki se bodo po novih pravilih imenovala zbori članstva. Na teh zborih bodo sprejeli tudi nova pravila. Članstvo prostovoljnih industrijskih gasilskih čet bo na teh zborih prijavilo vključitev čete v društvo, sodelovalo pri sprejemanju pravil, sprejemanju načrta dela za bodočo leto ter volitvah upravnih in nadzornih odborov društev in delegatov za redne letne zbere okrajnih zvez. Na teh zborih bodo izvolile vse v društvo vključene čete svoje poveljnike. Najkasneje v osmih dneh po društenem zboru pa morajo čete na četnem sestanku izbrati še ostale funkcionarje za celotno četno vodstvo.

Za vključitev industrijskega prostovoljnega gasilstva v gasilska društva so upravni odbori društev in okrajnih zvez že prejeli potrebna navodila. Povabilo naj industrijske prostovoljne gasilske čete, da se vključijo v društva in tako pomnože vrste prostovoljnega gasilstva v LRS.

Preskrba z maščobami je mogoče zagotoviti s pridelovanjem kikirikija

Preskrba industrije in prebivalstva z maščobami je danes v mnogih državah ena najtežjih nalog. Medtem ko v kmetijski proizvodnji primerno, v skladu z naraščanjem prebivalstva, raste pridelovanje živeža na splošno, pa proizvodnja samih maščob nekoliko zaostaja, zlasti še, ker je industrijska potrošnja čedalje večja. Smeli bi celo govorili o svetovni krizi v preskrbi z maščobami. Zato je razumljivo, da marsikje na svetu iščejo nove poti, kako bi povečali proizvodnjo maščob. Rešitev seveda ni samo ena. Doseči je mogoče marsikaj z več rešitvami, s posebnimi ukrepi za izboljšanje reje prašičev, s primernejšim pridelovanjem krme, s proizvodnjo sintetičnih maščob, s hidriranjem olja, s pridelovanjem najboljših oljnic itd. Izkazalo se je, da je po sedanjih preiskavih in pridelovalnih preskušanjih zlasti v Ameriki najprimernejša oljnica ameriški »lešnik« ali zemeljski oreh, pri nas znan kot kikiriki (botanično ime: *Arachis hypogaea*).

Kikiriki zasluži posebno pozornost tudi pri nas, ker ga bomo letos začeli poskusno pridelovati v več krajih v Sloveniji. Precej je že razširjen v Makedoniji, Hercegovini in toplih pokrajinah Črne gore. Kmetijski strokovnjaki rastlino vneta proučujejo v znanstvenih zavodih in na poskusnih poljih. Kikiriki spada sicer med tropične in subtropične rastline in ga je mogoče uspešno pridelovati v deželah severne zemljepisne širine do 35 stopinj. Slovenija je povprečno 10 stopinj višje na severu in bi se zato zdela, da pri nas kikiriki ne pride v poštev. Vendar eo strokovnjaki že vzgojili nekatere sorte, ki jih je mogoče uspešno pridelovati še na zemljepisni širini nad 40 stopinj.

Sicer pa se je v Sloveniji tudi že izkazalo, da moremo pridelovati kikiriki. Lani ga je prvič pridelovala delovna družba v Bukovici in Primorskem, kjer so dosegli povprečen donos okrog 15 stotov na hektar. Hektarski donos v Makedoniji je mnogo večji; pridelajo do 25 stotov semena (jedrc) na hektar. Letos bo treba s poskuski ugotoviti, kje vse v Sloveniji bi mogli pridelovati kikiriki. Strokovnjaki sodijo, da bi se kikiriki zlasti mogel uspešno razširiti v naših topljših, vinorodnih pokrajinah, kjer je sicer pridelovanje oljnic precej razširjeno. Zdej nam pridelujejo mnogo manj primerne oljnice, n. pr. sončnice in oljno repico, ki imata glede na hranilne snovi in količino olja precej manjši donos. Sončnično seme vsebuje skoraj polovico manj olja (30 do 40%) kakor seme kikirikija. Tudi donos samega sončničnega semena, ne glede na to, kaj vsebuje, je manjši kakor kikirikija. Razen tega sončnična zela izčrpa zemljo. Nadzemljski deli sončnice, razen nekaj zelenih listov,

dokler rastlina še ni zrela, ostanejo na splošno neporabljivi ali stebila porabijo za kurivo. Vsa rastlina kikirikija pa je izvrstna krma. Velika prednost te rastline pa je tudi, da zemlje ne izčrpa, marveč jo celo bogati, ker na njenih koreninah živijo dušične bakterije, kakor pri drugih leguminoznih rastlinah. To je velikega pomena pri kolobarjenju, ker je zemljišče po pridelovanju kikirikija rodovitno za druge rastline.

Pomen pridelovanja kikirikija se pokaže zlasti, ko ugotovimo, da njegovo seme vsebuje nenavadno velik odstotek hranilnih snovi. V tem pogledu se morejo s kikirikijem kosati le zelo redke kulturne rastline. Tako kikiriki vsebuje v odstotkih suhe snovi 21,37 do 37,17% beljakovin, 44,13 do 56,45% olja in 2,09 do 4,88% ogljikovih hidratov. Bogat pa je tudi na dveh vitaminih. Na hektar pri povprečnem hektarskem donosu 15 stotov jedrc pridobimo po 5 stotov olja. Pri tem niti ne upoštevamo še drugih koristi pridelovanja kikirikija — vrednosti rastline kot izvrstne krme itd.

Ko govorimo o pomenu in hranilni vrednosti kikirikija, je treba vedeti, da so jedra te koristne rastline surovina za proizvodnjo v rešnici najboljšega izdelnega olja; da je iz njih mogoče izdelovati izvrstno rastlinsko maslo največje hranilne vrednosti; da z mletjem oluščinih jedrc pridobijo posebno vrsto dragocnega masla; da so oljne pogače uporabljive — nikakor ne le za živalsko krmo, temveč za izdelavo izvrstnih slaščic, uporabljajo jih — kakor tudi slabše olje — za izdelavo najboljšega mila.

Če računamo, da bi pridelali kikirikija dal na hektar samo 500 kg olja — pri hektarskem donosu 15 stotov jedrc — bi na 28.000 hektarih pridelali 14 milijonov kilogramov olja, kar pomeni, da bi na prebivalca v Sloveniji odpadlo povprečno po 10 kg olja na leto. To bi bilo mogoče doseči brez posebnih težav, če bi se izkazalo, da bi pri nas bilo mogoče uspešno gojiti primerne sorte kikirikija povsod, kjer smo doslej uspešneje pridelovali sončnice. Torej bi kazalo popolnoma opustiti pridelovanje sončnic. Če bi namesto sončnic pridelovali kikiriki, bi pridobili s hektara dvakrat več olja kakor zdaj.

Zato smemo trditi, da bi bilo mogoče tudi v Jugoslaviji zelo zadovoljivo rešiti vprašanje preskrbe z maščobami s pridelovanjem kikirikija.

V naši državi bo kikiriki odločil v preskrbi z maščobami, če se ga bo posrečilo uvesti na večjih površinah v Vojvodini. V to pa zdaj že skoraj ni treba več dvomiti, čeprav poskuski še niso končani. Veekakor bo kikiriki marsikje že v bližnji prihodnosti izpodrinil mnogo manj donosne oljnice, ki smo jih pridelovali doslej.

Šesti šahovski šampionat Jugoslavije

Dvoboj Gligorića, Pirea in Trifunovića z mojstri-mladinci

7. kolo je bilo posebno zanimivo zato, ker so se vrhunski trije šahovski predstavniki Jugoslavije (Gligorić, Pirc, Trifunović) srečali istočasno z vsemi tremi mojstri-mladinci. Rezultat dvoboja za naše mladince ni bil posebno ugoden. Izenadil je Simonović z lepo zmago nad Rabarjem. Podrobni rezultati so bili:

Gligorić—Bertok 1:0
Iz kraljeve indijske je Bertok prešel v vojski gambit. Nasprotnika sta igro prenesla na damsko križ, kjer sta zakopala skoraj vse figure. Bertok se ni dobro znašel v nastalih zapletih in Gligorić je osvojil dve figuri za stoipa. S ponovno živjivo konja na kraljevem križu je Gligorić v 29. potezi igro odločil v svojo korist.

Fuderer—Dr. Trifunović remi
V dalmatinski je beli dobil majoriteto kmetov na damsko križu, črni pa je začel rušiti središče. Vsi poskusi, da bi kdo prišel do prednosti, so se razblinili zaradi obojestranske pazljivosti igre, nakar sta sklenila remi.

Kostić—Ing. Vidmar remi
Velo močnej Kostić je zaprti sicilijanski ni mogel doseči nobene prednosti. Črni je zadržal svojega konja na d4. V zanimivi srednji igri sta oba igralca v hudo časovno stisko, v nastali poziciji je nujno v 29. potezi slediti remi.

Nedeljković—Milić 0:1
V Grünfeldovi obrambi, ki jo Milić zelo rad igra, se je razvila dolga in previdna pozicijska borba. Nedeljković je v zapletih izgubil kmeta. Nastala teška pozicija je spravila oba igralca v hudo časovno stisko, v kateri je Milić nasprotnika iznenadil z nebraničljivim matnim napadom.

Andrić—Karaklačić 0:1
Andrić je v Nimco-indijski aktivno preuenal svoj napad in irtvoril trdnjavo. Nato ni dobro nadaljeval in se je moral že v 30. potezi vdati.

Simonović—Rabar 1:0

Beli je v kraljevi indijski začel energičen napad na črnega kralja. Rabar se ni najbolje branil in Simonović je napad zaključil s temi: da je Rabarja postavil pred izgubo figure, nakar se je slednji vdal v 24. potezi. Mojster Simonović je z bel zaslužen objektivno publiko. To je prva, toda krepka Simonovičeva zmaga na tem šampionatu. Kar Rabar na vsej olimpiadi ni doživel, to mu je večeraj pripravil Simonović.

Majstorović—Janošević 0:1

V sicilijanski obrambi je beli dosegel prednost na damskem križu (prost kmet). Tudi srednjo igro je igral Majstorović zelo lepo, toda v končnici si je izbral napaden načrt in je Janošević hitro izkoristil in zmagal v 47. potezi.

Kozomara—Udovčić remi

Sicilijanska obramba je dala mirno pozicijsko igro in po zamenjavi večine figur je mara dobil kvaliteto. Udovčić je nato z kmetu nastala končnica, v kateri je Kozomara igro pozicijo materialno izenačil. V hudi časovni stiski sta se nasprotnika s ponavljanjem potez pomirila.

Pirc—Matanović prek.

V dvojnem fianketu je Pirc prešel v prednost in v srednji igri pritisk še povečal, kar mu je prineslo prostega kmeta. Matanović je v teški poziciji začel v hudo časovno stisko. Ob prekinitvi ima Pirc prostega kmeta več in upanje na zmago.

Stanje po 7. kolu: Ing. Vidmar, Puc, Gligorić 5, Milić 4 in pol, Dr. Trifunović, Janošević 4, Rabar 3 in pol (1), Nedeljković, Bertok, Kozomara 3 in pol, Matanović 3 (2), Fuderer 3, itd.

Ob konferenci Britanske skupnosti

V prvih dneh januarja so se sestali v Londonu predstavniki britanskih dominionov. Londonska konferenca zaseda prav v trenutku, ko so začeli v Združenih državah Amerike resno pomišljati na to, da se zaradi dogodkov na Koreji skliče izredno zasedanje Združenih narodov.

Britanska skupnost narodov je višja razvojna oblika Britanskega imperija. Zaradi sredobežnih sil je bila angleška vlada že v drugi polovici 19. stoletja, še bolj pa po drugi svetovni vojni postopoma prisiljena priznati popolno neodvisnost nekdanjim svojim kolonijam. Tako je na pr. Kanada postala že 1867. leta neodvisen dominion, Avstralija leta 1900., Južna Afrika 1909; po drugi svetovni vojni pa so dobile dominionski položaj tudi Indija, Pakistan in Ceylon. Birma pa se je celo popolnoma osvobodila. Sedaj pa se predvideva ustanovitev novega britanskega dominiona v osrčju Južne Afrike. Ta novi dominion bi obsegal Severno in Južno Rodezijo ter protektorat Niaso. Prva je protektorat z delno avtonomno vlado, druga pa je avtonomna kolonija.

Ker so britanski dominioni popolnoma samostojni v reševanju notranjepolitičnih problemov, se na skupnih sestankih vedno obravnavajo le zunanjepolitična

vprašanja splošnega značaja. Konferenca predstavnikov dominionov ni namreč forum pred katerem se razpravlja o notranji politiki tega ali onega člana. V zadnjih treh letih je bil zaradi dogodkov na Daljnem vzhodu, na Kitajskem in na Koreji, najtežji problem vprašanje Kitajske, predvsem pa priznanje pekinške vlade. Ta problem je tudi na sedanjih londonski konferenci na prvem mestu.

Prvič v zgodovini Commonwealtha se je zgodilo, da nek dominion ni poslal svojih predstavnikov v London. Pakistan je od začetka vztrajal pri tem, da je vprašanje Kašmira, pravilne rešitve komu pripada to sporno jabolko — ali Indiji, ki je zasedla vzhodno polovico, ali pa Pakistanu, ki kontrolira zahodno polovico — *conditio sine qua non* za kakršenkoli uspeh te konference. Kašmir je namreč izredne važnosti za Pakistan, saj predstavlja nekakšen vodni rezervoar za severni del Pakistana. Voda pa je izredno važen element za suha polja Punjaba, Himčlo Pakistana. Predstavniki Pakistana Liaquat Ali Khan je sicer izjavil, da sta Indija in Pakistan »dva faktorja stabilnosti« v Južni Aziji in pri tem mislil brez dvoma na nerešeno vprašanje Kašmira, vendar pa do sedaj na tej konferenci vprašanje Kašmira ni niti za trenutek stopilo v ospredje.

Po poročilih zapadnih listov bodo na konferenci obravnavali in razpravljali predvsem o sledečih problemih. Prvič o položaju na Kitajskem in njegovih posledicah za Commonwealth (Britanska skupnost); 2. o politiki Commonwealtha do Kitajske; 3. o obožovitvi Zapadne Nemčije in eventualnih razgovorih s Sovjetsko zvezo; 4. o obveznosti Velike Britanije do Atlantskega pakta; 5. japonski mirovni pogoji in 6. predlog Mac Arthurja za oboževitev Japonske.

Najtežji bo brez dvoma kitajski vokal, saj se londonska konferenca odvija v senci korejske vojne. Države Britanske skupnosti se namreč v vprašanju Kitajske in njenega priznanja razhajajo. Medtem ko je ena skupina držav že priznala centralno kitajsko vlado, pa Kanada, Južna Afrika, Avstralija in Nova Zelandija še do danes niso priznale sprememb na Kitajskem. Čeprav so prišla ta različna stališča do izraza tudi v Londonu in čeprav niso še dosegli soglasnosti kakšno stališče je treba zavzeti in kakšne odnose vzdrževati z pekinško vlado, vendar pa so, po poročilu Reuterja, enodušno priporočili, da je treba podvzeti vse korake in izbrpati vse diplomatske možnosti za prekinitev sovražnosti na Koreji. Zapadni listi ob tej priliki citirajo in navajajo stališče Nehruja, ki se je izrazil proti kakršnikoli akciji Združenih narodov, vojaški, politični ali ekonomski, ki bi lahko

razširila spopad na Koreji v novo svetovno vojno. Nehru je, kot poročajo, opozoril konferenco tudi na to, da je ohranitev svetovnega mira tista perspektiva, ki jo konferenca ne sme niti za trenutek zanemariti, odnosno izgubiti izpred oči.

Kot poroča ameriška agencija UP so predstavniki dominionov proučili tudi ameriško stališče. To pa ne samo zato, ker je Amerika doprinesla največje žrtve v korejski vojni, marveč tudi zato, ker je Amerika sedaj predložila, da se Kitajska proglaš za napadalca, če bi pekinška vlada odklonila vse posredovalne predloge za mirno rešitev korejskega spora. Medtem ko zagovarjajo predstavniki tistih držav, ki so že priznale pekinški režim, da je treba najprej sprejeti Kitajsko v Združene narode in šele potem predložiti ustavitve sovražnosti, pa so nasprotno države, ki še niso priznale pekinške vlade, za drugo pot. To se pravi, Kitajska naj ustavi vojaške operacije »dobrovoljevc« in s tem pokaže, da želi resnično sodelovati v Organizaciji združenih narodov.

Na konferenci v Londonu sta do sedaj prišli do izraza predvsem dve stališči: stališče Kanade in Indije. Čeprav se tudi Kanada zavzema za mirno rešitev korejskega spora, pa je vendar še najbližje ameriškem stališču do Kitajske: Indija nasprotno pa želi čimprejšnji sporazum s pekinško vlado. Indija je proti

kakršnemu kolj bojkotu, odnosno blokadi Kitajske. Britanski predstavniki so s svoji strani tudi že večkrat poudarili, da ne bodo podpirali nobene »hladne«, odnosno »omejene« vojne proti Kitajski, dokler se ne izkoristijo prav vse možnosti mirnega sporazumevanja. Britanija, pa tudi ostali britanski dominioni v Aziji, so tudi proti ekonomskim sankcijam, saj bi se v tem primeru Hongkong znašel še v težjem položaju kot je danes. Hongkong pa je važen vir britanskih dolarskih rezerv. Tudi predstavniki Avstralije in Nove Zelandije, navajajo agencija UP, ne pričakujejo nič dobrega od ekonomskih sankcij, zato jih odklanjajo.

Čeprav so se vse do sedaj predstavniki britanskih dominionov zavzeli bolj oprezno stališče kot pa na pr. predstavniki Združenih držav Amerike, pa bi vendar bile ne samo preuranjene, ampak tudi netočno govoriti o formiranju nekakšne tretje sile, ki bi se lahko uveljavila poleg ZDA, odnosno Sovjetske zveze, ali celo proti obema. Britanski dominioni, so sicer v mnogih vprašanjih pokazali znatno samostojnost s svojimi predlogi za rešitev korejskega spora pa tudi to, da skuša Britanska skupnost, kot celota, upoštevati spremembe, ki so nastale ne samo na Daljnem vzhodu, ampak sploh na svetu. Vendar to še ne pomeni, da je Britanska skupnost enostavno pripravljena sprejeti kitajsko agresivno kot sistem, kako se rešujejo mednarodna vprašanja.

